LETO VIII. — ST. 20

KRANJ, 14. MAJA 1955

GLAS GORENJSKE

Ob prazniku slovenske delavske mladine

V soboto, 21. in v nedeljo 22. maja se bodo zbrali v Kranju mladi delavci iz vse Slovenije. Ob 10. obletnici osvoboditve bo ta mladinska manifestacija revija naporov in uspehov mladega rodu med ljudsko revolucijo in v prvem desetletju svobodne graditve.

Proslave in manifestacije, kakršna bo prihodnjo nedeljo v Kranju, močno pripomorejo, da ne zbledi spomin na dni osvobodilnega boja. Taka srečanja mladine so most, preko katerega si svetle tradicije ljudske revolucije utirajo pot v srca novih generacij.

Prebiram medvojno časopisje, ki so ga izdajale partizanske tiskarne. Nimam ga mnogo pri roki. Po nekaj številk »Ljudske pravice«, »Slovenskega poročevalca« in »Partizanskega dnevnika«. Vendar že iz tega skromnega gradiva jasno razberem, kako globoka revolucionarna zavest je prevevala našo mladino in jo vodila pri najbolj tveganih in junaških dejanjih.

V »Partizanskem dnevniku« št. 285 od 28. oktobra 1944. leta nam mladinec Jože Smole opisuje četni mladinski sestanek. Slabo smo oblečeni, slabo obuti, tako nekako govori četni sekretar, vendar moramo zdržati. Naše zaledje in vojska čutita isto, zato bomo zmagali. »V vseh, ki so sestanku prisostvovali,« piše v članku, »se je porajala ena sama misel, velika in resnična: preko trpljenja, žrtev in naporov, gremo svobodi in srečni bodočnosti naproti.« V »Ljudski pravici« št. 23 od 15. oktobra 1944 piše pisatelj France Bevk, da se nam ob taki mladini kakršno imamo, ni treba bati prihodnosti. Navaja primer, ko so mladinci samoiniciativno odprli šolo na osvobojenem ozemlju. V »Slovenskem poročevalcu« št. 30 od 10. oktobra 1944 beremo, kako je mladina napeljala elektriko v Podplanino, majhno vas pri Loškem potoku itd., itd.

Samozatajevanje in samoiniciativnost, napolnjeni z borbenim in revolucionarnim žarom, vejeta iz teh poročil! To so odlike naše mladine, ki z velikim žarom vzplamte ob mladinskih manifestacijah, a nikdar ne ugasnejo, čeprav prenekateri z omrdovanjem ugotavljajo, da je mladina slaba.

Na drugi strani bo zborovanje delavske mladine lepa priložnost, da se pregleda in oceni pot mladine v prvem povojnem desetletju. Tudi ta pot ni bila lahka. Vendar danes mladina lahko s ponosom in zadovoljstvom ugotovi: stotine in stotine kilometrov poti, železniških prog, urejene vode itd., to je delo naših mladih rok.

Kranj bo imel v teh slavnostnih dneh čast, pozdraviti v svoji sredi več sto mladih spomeničarjev. Mladincev, ki so bili po osvoboditvi na petih ali večih delovnih akcijah. To so junaki obnove in socialistične graditve.

Na to veliko mladinsko slavje se mladi proizvajalci pripravljajo že dalj časa. Mladi delavci iz skoraj vseh strok (usnjarska, tekstilna, kovinska, rudarji) so že zborovali. Na njihovih sestankih so veliko govorili o delu mladine pri upravljanju podjetij, o tej najvažnejši nalogi današnjega dne. Ugotovili so, da je tu precej pomanjkljivosti. Ker so bile mladinske organizacije po podjetjih razformirane, se za mladino ni nihče dosti zmenil. Zato danes v organih delavskega upravljanja ni dovolj mladine, čeprav bi morala biti mladina, prav tako kot je bila med osvobodilno vojno vogalni kamen revolucije, tudi v delavskem upravljanju odločujoči element. S svojimi revolucionarnimi idejami, ki so lastne mlademu človeku, bi izvrgla vse tisto staro, kar se morda danes še ohranja v delavskih organih upravljanja, in pomagala, da se ta najnaprednejša oblika družbenega upravljanja razvije tako, kot to želi vsak pošten človek naše socialistične skupnosti.

Zbor delavske mladine v Kranju bo imel torej tudi mobilizacijski značaj. Mobiliziral naj bi mladino za novo akcijo, ki naj pospeši rast socialističnih sil. V tem pogledu je bilo že v pripravah na to praznovanje precej narejenega. Skoraj po vseh delovnih kolektivih so se spet formirale mladinske organizacije. Organi delavskega upravljanja so se temeljiteje začeli pečati z raznimi mladinskimi problemi. S problemi vzgoje, kvalifikacij, razvedrila itd.

Zbor delavske mladine je že vnaprej dosegel velik moralni uspeh tudi zato, ker je razgibal vse politične in množične organizacije, da so se začele intenzivneje ukvarjati z mislijo na mladino.

Misel sicer še ni akcija, toda to ona postane, brž ko osvoji množice. In to se mora zgoditi! Zato je dolžnost vseh naših ljudi, da zbor delavske mladine z vsemi silami podpro, da se tega zbora v največjem številu udeleže.

To bo priznanje, ki ga naš mladi delavec popolnoma zasluži.

S. B.

Posvet sekretarjev in predsednikov SZDL kranjske komune

V petek je bil v Kranju posvet sekretarjev in predsednikov osnovnih organizacij SZDL s področja kranjske komune. Posvet je vodil predsednik komunskega odbora SZDL tovariš **Martin Košir.**

Sklicanje posveta so narekovale objektivne potrebe, kajti po občnih zborih so z delom pričeli novi odbori osnovnih organizacij SZDL in med njimi, in odborom komune je bilo treba utrditi koordinirano delovanje ter ohraniti kontinuiteto v delu. Sklicanje pa so narekovali tudi nekateri konkretni problemi, ki so v tem času glavni faktorji v spremembah našega družbenega življenja in najbolj razgibavajo naše množice.

Sprejemanje družbenih planov je imelo širok odmev tudi med člani SZDL, ki so živahno posegali v raprave in pogosto dajali umestne predloge. Razprave so bile letos živahne tudi spričo tega, ker se je letos naša investicijska politika bistveno spremenila. Pri tem so se med nekaterimi krogi razširila napačna tolmačenja in lokalistična gesla, ki jih je in ki jih mora SZDL odločno pobijati.

Dejstvo, da so letošnji investicijski skladi za gradnje občutno zmanjšani, se ne sme tolmačiti s tem, da ni sredstev, oziroma da bo letos Slovenija »zapostavljena« (kot se je ponekod govorilo), pač pa je treba pojasniti, da je sredstev prav toliko, kot druga leta, samo drugače so razdeljena. Predvsem bomo letos investirali v tista področja, ki bodo najbolj — posredno ali neposredno — vplivala na dvig življenjske ravni naših ljudi.

Tudi v zvezi z uvajanjem novih tarifnih pravilnikov, novega plačnega sistema, je opravila SZDL mnogo pozitivnega političnega dela, vendar so se še pokazale pomanjkljivosti. Tako se je čutila ponekod premajhna povezanost, premajhni stiki med množico in aktivisti SZDL, ki niso v zadostni meri pravilno tolmačili uvajanje nove tarifne politike in odstranjevali vsa negodovanja, ki so izvirala iz nepoučenosti in nerazgledanosti posameznikov.

Na posvetu so poudarili tudi potrebo po poglobljenem političnem delu pred dokončnim formiranjem komun, do katerega bo prišlo verjetno že sredi letošnjega leta.

V nadaljevanje dnevnega reda je bila analiza občnih zborov osnovnih org. SZDL, ki jo je podal tovariš **Košir.** Analiza je pokazala, da so bili zbori boljši z ozirom na vsebino, kot pa na obisk. Razprava je precej poglobila pojme volivcev o problemih našega družbenega razvoja.

Kljub temu, da je bil obisk na splošno zelo slab, pa lahko ugotovimo, da se je napredek pokazal ponekod tam, kjer smo smatrali, da je politična situacija slaba. Tako n. pr. v Mavčičah in Besnici, kjer se je izražal uspeh že v tem, da je bila udeležba — v primeri s prejšnjimi leti — prav zadovoljiva.

Zadnji del posveta je bil posvečen proslavam 10-letnice osvoboditve. Odbori SZDL bodo razdelili posebne tiskane programe proslav, ki bodo ves mesec maj.

Iz vsebine

Bohinj ob 10. obletnici osvoboditve

Dve Nemčiji

ZADNJI BOJ V BEGUNJAH

Nov muzej v Škofji Loki

Koncert kranjskih gimnazij

Med tržiškimi športniki

Miha Klinar: **BEG**

Seja sveta za gospodarstvo OLO Radovljica

Pretekli torek je zasedal v Radovljici Svet za gospodarstvo Okrajnega ljudskega odbora v Radovljici in razpravljal o tekočih vprašanjih s področja posameznih gospodarskih predpisov. Razpravljal pa je prav tako tudi o planšarstvu in o nekaterih obrtnih zadevah, predvsem o izdajanju obrtnih dovoljenj.

OBČINSKI PRAZNIK V BEGUNJAH

Slavili so obletnico zmage

Letos so v Begunjah že tretjič praznovali svoj občinski praznik, toda še nobeno leto ni bilo praznovanje tako slovesno kot letos. Razen domačinov so se udeležili slavja tudi številni gostje.

V sredo, 4. maja, na dan, ko so bile Begunje in zloglasni zapori osvobojeni ter je skoraj 700 mučenih Slovencev - zapornikov dočakalo toliko zaželeno svobodo in se rešilo strahu, da bi tudi oni pomnožili vrste tisočev, ki so jih pobile razbesnele fašistične horde — je bila slavnostna seja ObLO Begunje z vsemi odbori množičnih organizacij.

Hud naliv v soboto je žal preprečil, da bi zagoreli kresovi po okoliških gričih, gorah in grebenih.

Naslednji dan, v nedeljo, je bilo glavno praznovanje, ki je bilo obenem praznovanje 10-letnice osvoboditve begunjskih zapornikov in počastitev talcev, ustreljenih v Begunjah. Že pred 9. uro zjutraj so se pred gasilskim domom začeli zbirati gasilci, jeseniška godba na pihala, šolska mladina in ostali vaščani, ki so ob 9.30 uri krenili v dolgem sprevodu po Begunjah na dvorišče gradu — bivših zloglasnih zaporov — kjer je bila slavnost.

Po državni himni, ki jo je zaigrala jeseniška godba na pihala, je najprej spregovoril predsednik SZDL Begunje tov. **Jože Kejžar.** Pozdravil je vse navzoče posebno pa delegate odborov ZB; na kratko je očrtal pomen praznovanja občinskega praznika Begunj ter v iskrenih besedah še enkrat prikazal strahote in trpljenje vaščanov in pripornikov v Begunjah pred zgodovinskim 4. majem 1945. Navzoči so z enominutnim molkom počastili spomin padlih talcev, nakar so delegati Glavnega odbora ZB, okrajnih in mestnih odborov Kranj in Radovljica ter Mestnega odbora ZB Škofja Loka, ObLO in odbora SZDL Begunje, bolnišnice v Begunjah itd. ponesli vence na grobove talcev v Begunjah in Dragi.

Besede tovarišice **Kozar** — bivše zapornice begunjskih bunkerjev — ki je govorila o boju in trpljenju zapornikov in talcev, so vsem navzočim globoko segle v srce.

ZA NAPREDEK NAŠEGA ŠOLSTVA

Posvet o šolskih odborih in o reformi šolstva

10. maja je bil v Kranju posvet vidnejših prosvetnih delavcev in sekretariata SZDL za Gorenjsko. Posvet je vodila predsednik Sveta za prosveto in kulturo tovarišica **Gostiševa.** Prisostvovali pa so mu tudi tovariš **Mirko Zlatnar,** predsednik odbora SZDL za Gorenjsko, tovarišica **Zvonka Lesjak,** sekretar Okrajnega odbora SZDL za Gorenjsko in **Milan Kristan,** predsednik OLO Radovljica.

Sekretariat SZDL je že na eni svojih prejšnjih sej razpravljal o šolstvu in ugotovil, da kljub temu, da je problem družbenega upravljanja in reforme šolstva trenutno eden najaktualnejših v naši stvarnosti, ni prave razgibanosti v reševanju tega problema. Tako ne od strani prosvetnih delavcev kot tudi ne političnih organizacij in prebivalstva. Zato je smatral sekretariat za nujno, da se skliče najprej posvet s prosvetnimi delavci, potem pa tudi posvet z vsemi predstavniki šolskih odborov na Gorenjskem in posvet za vsako komuno posebej, na katerih bi se morda dale najti nekatere smernice, po katerih bi se pospešil razvoj našega šolstva v pravo socialistično šolstvo.

Tovarišica Gostiševa je poudarila, da šolski odbori še niso pokazali vidnejših uspehov in da so zaenkrat ostali le bolj na področju reševanja gospodarskih problemov šol, niso pa mogli postati tista prava vez med šolo in ljudstvom, ki naj bi bila njih prva naloga.

Iz razprave se je pokazalo, da šolski odbori tudi niso našli pravega stika (oziroma da je ponekod prišlo celo do nekakšnih trenj) med ObLO na eni in učiteljstvom na drugi strani.

Reforme šolstva pa ne narekujejo samo slabi rezultati izobraževalnega dela v obveznem 8 letnem šolanju, ampak tudi dejstvo, da šola danes še ne daje otrokom življenjskega znanja, ne daje jim tistega, kar bi jih popolnoma usposobilo za življenje v naši stvarnosti.

Naš družbeni razvoj, družbeno upravljanje, zahteva danes ljudi, ki so sposobni reagirati na vse konkretne potrebe, ki so **sposobni proizvajati in obenem upravljati.** Takšnih ljudi pa nam danes dajejo šole še zelo malo, kajti le redki so, ki opravijo osemletno obvezno šolanje v redu (že v četrtem razredu osemletk je 50% ponavljalcev).

To kaže, da je po eni strani naša šola okorela, pouk nezanimiv, po drugi strani pa, da je učni program preobsežen in prentrpan z nepotrebnimi podrobnostmi. Razen tega pa tudi, da naš prosvetni kader ni opravil tistega, kar bi moral. Morda je doslej ostal preveč osamljen, ni našel pravilne povezave s celotnim družbenim razvojem, pa tudi tistega idealizma, ki bi ga moral imeti pravi socialistični vzgojitelj, pri njih skoraj nismo opažali. Šola ni le državna ustanova in učitelj, ne zgolj uradnik, ampak se od njega zahteva še mnogo več.

Nujno bo, da se bo vprašanje šolstva reševalo javno in da bodo sodelovali vsi, ne samo prizadeti — samo pa je, da leži glavna skrb na prosvetnih delavcih in da bodo ti morali nakazati rešitev večine problemov. Pri tem pa bodo morale krepkeje sodelovati vse organizacije — posebno pa SZDL.

Na posvetu je bilo v razpravi nanizanih in prikazanih mnogo problemov, manj pa je bilo ugotovljenih rešitev.

Sklenjeno je bilo, da se še v letošnjem šolskem letu organizira posvet šolskih odborov dalje, da naj bi podružnice Društva profesorjev in Društva učiteljev sklicale širše seje, sklicejo naj se posveti z upravitelji šol in ravnatelji gimnazij. Na terenu pa moramo doseči večjo povezavo med šolskimi odbori, političnimi organizacijami in ObLO.

Delovni sestanek mladih metalurgov

Mladina v kovinski in metalurški industriji je sposobna reševati še tako težke naloge

V okviru majskega praznovanja delavske mladine Slovenije — 10 let v svobodi, je bilo preteklo soboto na Jesenicah I. zborovanje mladih kovinarjev in metalurgov Slovenije, ki se ga je udeležilo okoli 200 delegatov iz 39 podjetij. Posvetovanja so se udeležili tudi predstavniki oblasti, političnih organizacij in družbenega upravljanja, med njimi član CK ZKS in Izvršnega sveta LRS Milko Goršič, sekretar OK ZKS za Gorenjsko Mirko Zlatnar, predsednik CK LMS Franček Mirtič in drugi.

Na osnovi referata člana tovarniškega komiteja LMS jeseniške železarne **Jožeta Varla,** ki je analiziral delo, probleme in naloge mladine v industriji, se je razvila živahna razprava, v kateri je sodelovalo okoli 30 delegatov in gostov.

Zborovanje in razprava je bila v celoti uspešna. Mladinci so pokazali vrsto problemov, s katerimi se srečujejo v proizvodnji, družbenem upravljanju, političnem in kulturnem izživljanju. Med drugim so ugotovili, da je preusmeritev dela LMS iz tovarn na teren, rodila več slabih kot dobrih rezultatov. Številne organizacije so to kmalu spregledale in so zato obnovile mladinske organizacije v tovarnah. V železarni na Jesenicah je pred leti skrbelo za politično in splošno vzgojo ter druga vprašanja mladih ljudi, 24 aktivov. Mladina je bila seznanjena s proizvodno problematiko, spremljala je delo mladinskih in proizvodnih brigad itd. V zadnjih dveh letih pa je bila vsa skrb za 1913 mladincev prepuščena sindikatu.

Mladina se v novih organizacijskih oblikah ni znala dovolj uveljaviti. V mnogih podjetjih je bila zelo slabo zastopana v delavskih svetih ali upravnih odborih. V »Verigi« v Lesciah je v DS samo en mladinec, v Železarni na Jesenicah je pri zadnjih volitvah v DS kandidiralo 6 mladincev, izvoljen pa je bil le eden, v obratne DS pa je bilo med 251 člani izvoljenih 21 mladincev, čeprav predstavlja mladina v železarni nad 28% vsega kolektiva. V vsej Sloveniji je v delavsko upravljanje vključenih okoli 1410 mladincev in mladink.

Delavsko in družbeno upravljanje mora postati šola mladih proizvajalcev, zato je prav, da mladina sodeluje v teh organih in prevzema znanje in izkušnje od svojih starejših tovarišev. Kako visoka je zavest pri delavcih, je dokazal letošnji brezkompromisni spopad v Železarni med naprednimi in preživelimi težnjami v samoupravljanju.

Mladina je razpravljala tudi o drugih vprašanjih: o izobraževanju, o društvenem življenju mladih delavcev itd.

Na splošno lahko ugotovimo, da je to zborovanje pokazalo veliko zrelost mladih proizvajalcev, ki so sposobni reševati še tako pereča vprašanja v svoji stroki. Te sposobnosti izvirajo iz velike šole, ki jo je organizacija LM nudila svojim članom skozi vsa leta razvoja in borbe slovenskega proletariata.

Pred zaključkom zborovanja je mladina poslala predsedniku republike maršalu Titu pozdravno pismo, v katerem mu sporoča, da je bilo to posvetovanje del borbenega programa mladih delavcev, za dvig delovne storilnosti in sodelovanja pri graditvi socialistične družbe.

J. P.

S SEJE LOMO JESENICE

Potrdili so zaključne račune

V četrtek popoldne je LOMO Jesenice na svoji seji razpravljal in potrdil zaključne račune 11 podjetjem, med katerimi je bila večina gostinskih obratov in gostišč. Iz obrazložitev je bilo razvidno, da so vsa pregledana podjetja zadovoljivo poslovala. Komisija navaja sicer možnosti nadaljnega zboljšanja in pogoje za zniževanje cen, kar pa podjetja doslej niso upoštevala. Knjigarna je ostvarila visok dobiček in seveda tudi visoke plače — povprečno na enega zaposlenega 11.521 din. Med 4 uslužbenci je le eden visokokvalificiran. Knjigarna bi lahko znižala cene nekaterim knjigam. Za gostišče »Pri Konjiču« na Javorniku je bila komisija mnenja, da bi moralo to podjetje spričo precejšnjega prometa ostvariti več dobička. Na tej seji je ljudski odbor razpravljal še o predlogu zadnjih zborov volivcev in o spremembi odloka o lokalnem prometnem davku.

—pp

TEDEN DNI PO SVETU

UMIK SOVJETOV IZ PORT ARTHURA IN DAJRENA

Sovjetske čete so se začele umikati iz kitajskih pristanišč Port Arthura in Dajrena, ki so ju zasedle po pogodbi, sklenjeni s Čangkajškovo vlado. Pogodba je bila revidirana leta 1950 na pogajanjih med sovjetskimi in kitajskimi predstavniki.

KONFERENCA V SIMLI

10 dežel, med njimi tudi Japonska, Indonezija, Pakistan, Vietnam, so se na pobudo predsednika indijske vlade Nehruja, sestali na konferenci v Simli. Na konferenci bodo proučevali ameriško pomoč azijskim deželam.

MOSKVA JE SPREJELA INDIJSKE PARLAMENTARCE

V Moskvo je prispelo 12 indijskih parlamentarcev, ki so prišli v Sovjetsko zvezo na povabilo sovjetske vlade. Na glavnem letališču so delegacijo sprejeli ugledni predstavniki sovjetske vlade in indijskega poslaništva.

INCIDENT NA MEJI S PAKISTANOM

V incidentu, ki se je pripetil na indijsko-pakistanski meji v južnem Kašmiru, je bilo ubitih 11 indijskih vojakov.

Do incidenta je prišlo zaradi spora za ozemlje na meji med obema deželama. Na mesto incidenta so prišli predstavniki OZN.

KULTURNI STIKI Z JUGOSLAVIJO

V New Delhiju so ustanovili indijsko - jugoslovansko kulturno društvo. Za predsednika je bil izvoljen V. Mavalanka. Društvo se bo trudilo predvsem poglobiti kulturne stike med narodi Indije in Jugoslavije.

EKSPLOZIJA NA VOJNI LADJI

Iz Tajpeha poročajo, da je eksplodirala neka Čangkajškova ladja, polna streliva. Eksplozija je nastala v pristanišču Kelung na Severni Formozi. Ubitih je bilo sedem ljudi, dva mornarja pa sta bila ranjena.

OBSODBA CERKVENE OLIGARHIJE

Vrhovni svet peronistične stranke je ostro kritiziral demonstracije proti javnemu redu, ki jih organizirajo reakcionarni elementi s pretvezo, da branijo vero. Svet jih obsoja kot poskuse cerkvene oligarhije, da bi rušila enotnost naroda, tudi za ceno javnega miru in reda.

Koristilo bo razvoju turizma

Na letališču v Lescah bo 15. junija začela obratovati redna letalska proga Ohrid - Beograd - Zagreb - Lesce

Letališče v Lescah pri Bledu, ki je do nedavnega služilo zgolj športnim namenom, preurejajo za potrebe potniškega in tovornega prometa. Že 15. junija bo JAT vzpostavil redno letalsko zvezo z Ohridom, preko Zagreba in Beograda. Na Letališču pa bodo na razpolago tudi letala za priložnostne polete na Reko, Split in Dubrovnik, za zvezo s Celovškim letališčem in drugimi kraji.

Gradbena dela na letališču so v zaključni fazi. V zadnjih nekaj mesecih so dogradili postajno poslopje, ki je nad 30 m dolgo in 18 m široko. V zgradbi bodo vsi uradni prostori, za carino, potne liste, komandni stolp z vsemi potrebnimi napravami in restavracijski prostori. Urejujejo tudi vzletišče in ostalo okolico; na Joštu pri Kranju pa bodo v kratkem uredili radiofonijo, s pomočjo katere bodo lahko urejali pristajanje letal v primeru megle ali slabega vremena. Tudi na samem letališču bodo uredili vse potrebne radijske in meteorološke naprave, da bo letenje kar najbolj varno.

Prav gotovo bo taka preureditev letališča koristna. Po zanimanju, ki ga kažejo inozemci za leško letališče, predvsem Angleži, Danci, Holandci, Švedi in drugi, pričakujejo v Lescah živahen letalski promet. To pa bo hkrati pomenilo korak naprej v razvoju našega turizma, saj bo izletnikom omogočeno, da se pomladi in v zgodnjem poletju, po nekaj urnem smučanju na Pokljuki, popoldne že lahko kopljejo na Reki. Letališče v Lescah pa bo služilo tudi drugim namenom, naj si bo za škropljenje gozdov ali polj proti raznim škodljivcem, ali pri gorskem reševanju, gasenju itd.

Pred tedni so že preiskusili prvo skupino padalcev-reševalcev, ki so jih odvrgli na zasneženo Pokljuko, kjer naj bi bil plaz zasul smučarje. Iz letališča v Lescah pa bodo odvažali tudi razno sadje, ribe, žabe in druge proizvode na tržišča v sosedne države.

-jp

Lani 82,5 milijonov potrošniških posojil

Lani je jeseniška banka odobrila 2.081 prosilcem potrošniška posojila, v skupni višini nekaj nad 82,5 milijonov dinarjev, kar pomeni povprečno 44.700 din na prosilca. Največ prosilcev je najelo kredit za dobo 12 mesecev, mnogi pa tudi za nad 24 mesecev in so si s tem denarjem nakupili stanovanjsko opremo, obleko ali perilo.

Teden ZB na Jesenicah

Mestni odbor Zveze borcev NOV na Jesenicah se je odločil posvetiti teden od 9. do 15. maja bivšim borcem iz narodnoosvobodilne borbe. Vse dni v tednu so bile prireditve in proslave.

V ponedeljek je bila seja Mestnega odbora ZB NOV. Na seji so na osnovi celotne problematike ocenili delo terenskih poverjeništev in sprejeli predloge za bodoče delo. V torek je bila v Mestnem kinu v počastitev tedna ZB kino predstava barvnega filma »Okroglica«. Pred predvajanjem filma so pripovedovali borci razne doživljaje iz NOB. V sredo je bilo na strelišču tekmovanje članov ZB v streljanju; nastopala so terenska poverjeništva s 5 članskimi ekipami. V četrtek je bila v zbornici MK ZKS komune Jesenice svečana seja. Petek bodo posvetili padlim borcem in jim ponesli v partizanskih patrolah vence na grobove in pred spomenike. Na posameznih terenih bodo ta dan proslave, na katerih bodo obdarjeni otroci padlih borcev, borci IX. korpusa pa bodo dobili barvne slike maršala Tita. Danes, v soboto, pa bo na strelišču »Matije Verdnika« partizanski miting, s katerim bodo osvežili spomin na našo borbo, trpljenje in žrtve ter osvoboditev. Prikazana bo borba na Mežaklji, v kateri so sodelovali znani jeseniški borci Gregorčič, Stražišar, Koren, Arzenšek in drugi. Jutri, v nedeljo, bo zbor vseh internirancev v Delavskem domu; na sporedu je razen nekaj recitacij tudi enodejanka, ki bo bivše internirance spomnila na najhujše dneve v internaciji.

Ulaga

ODKRILI SO SPOMENIK

Heroju Antonu Blejcu - Matiju in tovarišem

V nedeljo dopoldne je bila v Tuhinjski dolini ganljiva spominska svečanost. Počastili so spomin narodnega heroja **Antona Blejca - Matije** in 15 tovarišev, ki so padli v decembru 1942, po herojskem odporu na Kostavski planini — tako pravijo domačini 1000 m visoki planini Slevec, ki se dviga nad vasjo Kostanj pri Šmartnem, v Tuhinjski dolini.

Izkušeni komandant Matija, ki se je poleti proslavil s slavno bitko na Osnovčku, se je pred Novim letom utaboril s svojimi borci na Kostavski planini. Nemci so morali dobro poznati položaj, ker so v največji tajnosti pripeljali iz Kranja vse razpoložljive čete in jih v noči na 24. december razvrstili po južnem pobočju planine. Iz Celja in Nove Štifte pa so istočasno prodirale druge skupine in pred zoro sklenile obroč okrog partizanov. Komaj 80 borcev se je ves dan uspešno upiralo nad 3000 sovražnikom, ki so besno navalili na položaje. Prvi napad je bil odbit brez izgub za junaške branitelje, pri drugem pa so že padle prve žrtve. Med četrtim napadom se je posrečilo delu borcev, prebiti se skozi obroč, ki so ga pa Nemci takoj zaprli. S spretnim manevriranjem so se preostali borci umaknili proti vzhodu. Na bojišču je obležalo 16 partizanov, med njimi tudi junaški komandant Matija. Nemci pa so utrpeli 63 mrtvih.

V nedeljo so junaškim borcem na Kostavski planini odkrili spominsko ploščo, ki sta jo postavili ZB v Kamniku in Tuhinju. Na planini se je zbralo nad 500 ljudi, sodelovala pa sta tudi pevski zbor kamniške »Solidarnosti« in godba iz Mengša, od koder je bil doma komandant Matija. Po žalnem sprevodu so položili pred spominsko ploščo vence Zveze borcev, občinskih odb., SZDL in delavskih kolektivov kamniških tovarn. Udeleženec kostavske bitke **Josip Jeras** pa je opisal potek bitke. Marsikomu se je utrnila solza v očeh ob spominu na junaško smrt hrabrih borcev.

Zika

Graničarji za Titov 64. rojstni dan

V ponedeljek, pozno popoldne, so Jeseničani priredili Titovi štafeti graničarjev svečan sprejem. Na mitingu, ki je bil na trgu pred gimnazijo, se je zbralo več sto ljudi, jeseniška godba, predstavniki ljudske oblasti, političnih organizacij, JLA in drugi.

V imenu prebivalcev Jesenic je pozdravil štafeto in ji izročil čestitke za maršala, predsednik LOMO Jesenice **Maks Dolinar**. Pozdrave so izročili tudi predstavniki SZDL in drugi. Major JLA **Trbojevič** pa je govoril o pomenu štafete, predanosti pripadnikov JLA maršalu Titu in izrazil pripravljenost armade, da brani našo neodvisnost. Pionirji so štafeto pričakali že pred mostom in jo potem spremljali skozi mesto. Nato je štafeta nadaljevala pot skozi nekatere obrate železarne, mimo Javornika proti Radovljici.

Uspel kuharski tečaj

Prejšnji mesec se je uspešno končal 3-mesečni kuharski tečaj za mladinke - kmečka dekleta iz občine Goriče. Tečaj je organiziral Občinski komite LM ob pomoči občinskega odbora SZDL.

Tečaj je redno obiskovalo 25 deklet. Na tečaju, katerega je vodil tov. Maks Kokolj, šef kuhinje z Golnika, je bila vzorna disciplina.

Vinko

Praznik delavske mladine

10 KRANJ 21. in 22. V. 1955

Poučen izlet

V okviru priprav za »Majsko praznovanje delavske mladine Slovenije — deset let v svobodi«, so mladinci in mladinke 7. razreda jeseniške gimnazije priredili, skupaj s profesorskim zborom, 3-dnevni izlet v Ruše in Hrastnik. V Rušah so si mladinci ogledali tovarno dušika in umetnih gnojil ter obiskali HC Fala. V Hrastniku pa so si ogledali kemično tovarno, steklarno, rudnik in druge naprave. Mladina se je zanimala tudi za razne probleme kolektivov, govorili so s člani delavskih svetov in drugimi predstavniki kolektivov, o problemih proizvodnje, tehnične zaščite dela itd. Skupaj je bilo na tem izletu 29 mladincev in profesorjev.

Kamniška mladina bo pela

K bogatemu programu proslav in prireditev ob 10-letnici osvoboditve, bo tudi kamniška mladina prispevala svoj del. V soboto in nedeljo bosta pionirski in mladinski pevski zbor priredila koncert v veliki dvorani doma.

Jeseniški gasilci-padalci

Na pobudo poveljnika gasilske čete Železarne Jesenice tovariša Grega Novaka je bil v okviru Aero-kluba Jesenice organiziran padalski tečaj za poklicne gasilce jeseniške železarne. Na teoretičnem in praktičnem tečaju se je izvežbalo 12 jeseniških gasilcev v gasilce-padalce, kar vsekakor pomeni korak naprej pri strokovni izpopolnitvi našega gasilstva.

Ob zaključku enomesečnega tečaja, ki sta ga vodila padalski učitelj tovariš Smagin in tovariš Poličar, ki je odgovoren za padalstvo Gorenjskega letalskega centra, so bili izvedeni v počastitev 10-letnice osvoboditve prvi skoki gasilcev-padalcev. Prvi je skočil poveljnik železarske gasilske čete tovariš Novak, njemu pa so sledili vsi ostali tečajniki-gasilci. Vsi skoki so zelo dobro uspeli in so bili primerna priprava za veliki gasilski festival v Kranju, kjer bodo jeseniški gasilci-padalci ponovno skakali.

Iz Kamnika

Za gasilska društva na ozemlju kamniške občine je v novem proračunu določena vsota 500.000 din. Od tega dobi gasilsko društvo v Kamniku 320 tisoč dinarjev, ostalo pa gasilska društva v Nevljah, Tunjicah in na Duplici. Kamniški gasilci bodo iz teh sredstev nabavili posebne gasilske sirene za svoje avtomobile.

Ljudje in dogodki

Dve Nemčiji

resna ovira sodelovanja med Vzhodom in Zahodom

V zadnjih tednih se je politična situacija v svetu močno popravila. Povod za optimizem so dali najprej dogodki v Avstriji in okoli nje. Po dolgem času se je »avstrijsko vprašanje« premaknilo z mrtve točke. In vse kaže, da bo prihodnji teden že rešeno.

Nato je močno odjeknila v svetu bandunška konferenca. Konferenca azijsko-afriških držav v Bandungu v Indoneziji, je potrdila, da lahko sodelujejo države z različno družbeno ureditvijo, samo če žele, da se ohrani mir. Zelo povoljno je bila ob tej priliki sprejeta izjava predsednika kitajske vlade Ču En Laja, da se je kitajska vlada pripravljala pogajati z vlado ZDA o vseh nerešenih problemih na Daljnem Vzhodu, predvsem pa o Formozi. Kljub prvotnemu kolebanju političnih krogov v Združenih državah, kaže, da je zmagala tudi tu treznejša politična smer, ki zastopa tezo o neposrednih pogajanjih.

Preizkusni kamen v odnosih med Vzhodom in Zahodom pa je ostala slej ko prej Nemčija. Tu so se stvari v zadnjem tednu zapletle. Nenadoma smo dobili dve Nemčiji. Bivša carinska meja, ki je delila sovjetsko okupacijsko cono od okupacijskih con treh zahodnih velesil, se je spremenila v pravo državno mejo.

Potem, ko jim je bila pred dobrim tednom — prav ob 10. obletnici poraza nacizma — znova dana suverenost, je bila Zahodna Nemčija v ponedeljek 9. maja sprejeta v Atlantski pakt. V kratkem bo dobila torej Zahodna Nemčija v okviru sil Atlantskega pakta tudi svojo vojsko.

Prav tako kot so v Zahodni Nemčiji, sedaj bivši zavezniški visoki komisarji, postali veleposlaniki, akreditirani pri bonski vladi, tudi pri vzhodnonemški vladi Sovjetska zveza že dalj časa nima več visokega komisarja, marveč ambasadorja. — Vzhodni Nemčiji je Sovjetska zveza vrnila suverene pravice že prejšnje leto.

Nasproti si stojita torej dve suvereni nemški državi.

Prav ta teden zaseda v Varšavi konferenca vzhodnoevropskih držav. Ustanoviti nameravajo skupno vojaško poveljstvo. Na ta korak so vzhodnoevropske države opozarjale Zahod že pred ratifikacijo pariških sporazumov v nemškem in francoskem parlamentu. Ker so pariški sporazumi danes že potrjeni in se že izvajajo, so se tudi vzhodne vlade namenile izpolniti svojo grožnjo. V okviru skupne oborožitve vzhodnoevropskih držav pa bodo prišli do izraza tudi vojaški oddelki nemške demokratske republike.

Nasproti si bosta stali torej dve suvereni nemški državi in dve nemški vojski, vključeni v dva nasprotna tabora.

To nedvomno močno zmanjšuje upe na ponovno združitev Nemčije. Zato je razumljivo, da so socialni demokrati, ki so največji poborniki za ponovno združitev države, začeli znova akcijo, ki naj bi to združitev omogočila. Zahtevajo odpoved pariških sporazumov in sklenitev evropskega varnostnega sistema pod okriljem OZN. Medtem ko uradni zahodnonemški krogi to novo akcijo za združitev Nemčije odklanjajo, jo je ljudstvo sprejelo z velikim zanimanjem.

Hkrati s tem, ko vstajata — kot rezultat politike blokov — na evropski in svetovni politični pozornici dve Nemčiji, pa se na vedno bolj avtoritativnih mestih potrjujejo vesti, da bo morda prav kmalu prišlo do četverne konference na najvišjem nivoju. To se pravi, da se bodo sestali najvišji predstavniki štirih velesil: Sovjetske zveze, Velike Britanije, Združenih držav Amerike in Francije.

Nedvomno bo na tem sestanku, spričo situacije v katero je prišlo »nemško vprašanje«, najteže najti skupni jezik prav pri obravnavanju Nemčije in njene prihodnosti. Iz slepe ulice, kamor je privedla to vprašanje politika blokov, ne bo mogoče priti tako lahko.

Razveseljivo pa je dejstvo, da so v svetu vendarle prevladale tiste sile, ki postavljajo pogajanja pred medsebojno oboroženo obračunavanje. To je skromen, a vendarle ohrabrujoč rezime prvega povojnega desetletja.

Zavezniški visoki komisarji na zadnji seji. Po tej seji so izročili zahodnonemški vladi note svojih vlad, s katerimi se ukinja okupacijski statut in dobiva Zahodna Nemčija položaj suverene države.

Osvoboditev Bleda in Jesenic

10. in 11. maja - pomembna mejnika

Ko je v prvih dneh meseca maja leta 1954, glavnina narodnoosvobodilne vojske podila ostanke nemške razbite armade po zgornjesavski dolini čez Predil in Trbiž na Koroško, sem dobil vtis, da je partizanov v gorenjskem kotu premalo za večje borbe. Na Bledu in na Jesenicah se je v tistih dneh kar trlo nemških vojakov, policije, žandarmerije, domobrancev in Vlasovcev.

Položaj za partizane pa se je nenehno zboljševal. Prihajali so novi borci, ki so zasedli položaje in vedno bolj stiskali obroč okoli Bleda in Jesenic. Pomembno vlogo pa so pri osvobodilnem boju igrale jeseniške, blejske in gorenjske žene in dekleta, ki so vzdrževale zveze med partizanskimi enotami in prenašale važna poročila. Partizanski oddelki so pritiskali s Pokljuke, Hotunj, iz Krnice in z okoliških hribov proti Bledu. Grmeli so lahki topovi in minometi, regljale so strojnice. Bile so se borbe za podhomski predor, ki so ga Nemci zasedli z obeh strani. Kmet Belej pa je dejal: »Pustimo jih v tej mišji luknji, škoda je vsakega našega moža, da bi v teh dneh padel, jih bomo že pocajtali, da bodo sami radi prišli ven.« In prav je imel. Nemci so se nekaj ur pozneje sami predali.

V četrtek, 10. maja so partizanski oddelki v jutranjih urah zavzeli Bled. V Zgornjih Gorjah pa se je v dopoldanskih urah sestavila častna četa partizanov in je vkorakala na Bled. Na čelu povorke je nosil veliko zastavo domačin — znani smučarski prvak **Lovro Žemva**. Sledila je železarska godba z Jesenic. Na konjih pa sta jezdila politkomisar **Brane Prhne** in komandant mesta **Ivan Fabijan**, za njima pa je strumno korakala četa, od sonca ožganih borcev.

Toplo pomladansko sonce je božalo to lepo planinsko pokrajino. Iz cerkvenih stolpov, mlajev in hiš so se vile zastave zmagovalcem v pozdrav.

Med Zgornjimi in Spodnjimi Gorjami se je ob cesti zbrala velika množica ljudi, ki je pozdravljala hrabre borce, ter nato strnjena nadaljevala pot na Bled.

V petek, dne 11. maja pa so partizanski oddelki zasedli železarske Jesenice, kjer so bili borci prav tako burno pozdravljeni in obsuti s cvetjem, kot prejšnji dan na Bledu.

V nedeljo, 13. maja popoldne pa sta dva partizana z Jesenic privedla skozi Vintgar v Spodnji Graben okoli 100 nemških vojnih ujetnikov. Prejšnja leta tako oholi in naduti — so se to pot malodušni in sključeni kot sence, vlekli po klancu. Tu so prenehali pojmi: nadčlovek in manjvredni človek.

M. S.

BOHINJ ob 10. obletnici osvoboditve

Že skoraj štirinajst dni trajajo v Bohinju prireditve v počastitev desete obletnice osvoboditve. Čeprav so bohinjske vasi vedno precej razgibane in nikoli ne manjka prireditev, tekmovanj in sestankov, bo najbrž držalo, da aktivizacije, kakršna je zajela Bohinj v zadnjem času, tu še ni bilo. Niti dan ne mine brez igre, koncerta, folklornega nastopa, športnega tekmovanja ali drugega prispevka k spominu na osvoboditev.

Posebno mesto v vsej množici prireditev zavzema gospodarska razstava Bohinja, ki je odprta v domu TVD »Partizan«. Marsikdo, ki je mislil, da pozna gospodarske razmere v Bohinju, je temeljito presenečen, ko si ogleduje razstavljene predmete štiridesetih razstavljalcev. Doslej je bil Bohinj poznan po svetovno znanem siru, po povovrstini plemenski govejji živini, semenskem krompirju, gorjuških čedrah, turističnih privlačnostih in velikih zalogah lesa, razstava pa nas prepriča, da se Bohinj razvija tudi v druge smeri. Posebno obrt, ki je na razstavi močno zastopana, se ponaša z lepimi, solidnimi in cenenimi izdelki.

Prireditelji so imeli z razstavo namen doseči predvsem propagandni učinek. Hoteli so prepričati ljudi znotraj Bohinja, da je njihovo gospodarstvo na poti naglega razvoja, razen tega pa pokazati bohinjsko gospodarstvo tudi širši okolici. Kljub pričakovanju prirediteljev pa doseza razstava tudi komercialne uspehe. Posebno okrog 1. maja, ko je šlo mimo razstavljenih predmetov mnogo ljudi iz vse Slovenije, so sklenili na njej precej kupčij. Že ob tej prvi razstavi se je pokazala težnja, naj bi se podobne razstave prirejale vsakih nekaj let, če že ne vsako leto — saj bi bile tudi s komercialnega stališča upravičene. Če bi razvili tudi sejem plemenske živine (ponavadi je 4. maja) v razstavo bohinjske živine in jo priključili splošni razstavi, bi takšna razširitev v bodoče bohinjskemu gospodarstvu najbrž precej koristila, saj pride na sejem mnogo kupcev z vse Gorenjske.

— — —

Razstava obsega glavno razstavno dvorano, dva manjša razstavna prostora in prostor pred domom Partizana. Zunaj razstavljajo: Žaga »Tomaž Godec«, lesni odsek Kmetijske zadruge iz Bohinjske Bistrice, zidarski mojster Ogrin in Martin Čmitek iz Stare Fužine, ki je pokazal lepo izdelan športni čoln. Žaga »Tomaž Godec« prikazuje razne lesne izdelke od žaganic, mimo zabojev vseh vrst, do lesne volne v raznih barvah. Lepo je prikazan tudi razrez rezonančnega lesa.

V glavni razstavni dvorani je najmočneje zastopana obrt. Cela kopica mizarjev (Podlipnik, Markelj, Odar in drugi), razstavlja okusno izdelane spalnice, kuhinjske opreme, kmečko sobo in druge dele pohištva. Čevljarska zadruga iz Bohinjske Bistrice razstavlja lepe vzorce čevljev. Razen tega so tu zastopani tudi kolar, pletilje, tapetnik, pletar in drugi obrtniki, iz raznih bohinjskih vasi. Dele pohištva krase razni lepi pleteni izdelki, ki nosijo navadno pripis »samouk«. Najbrž bi se dalo razstaviti še mnogo izdelkov bohinjskih »samoukov«, saj so konec koncev tudi sloveče gorjuške čedre, ki so razstavljene na častnem mestu, prišle iz rok samouka. Tudi stene so okrašene z izdelki »samoukov« — slikarjev. Posebno olja slikarja Cvetka iz Stare Fužine presenečajo. Slikar si je našel že dokaj svojstven izraz in precej spretno upodablja bohinjske gore in vasi.

Razmeroma malo prostora je na razstavi posvečenega kmetijstvu, sadjarstvu, živinoreji in sirarstvu. Vse omenjene panoge so stisnjene na manj kot tretjino razstavnega prostora. V odnosu na odstotek narodnega dohodka, ki ga dajejo bohinjskemu gospodarstvu, so nekoliko zapostavljene.

FRANCE ŽVAN

Pričujoča slika kaže dva že dokončana stanovanjska bloka, v katerih živi 8 delavskih družin, izmed petih, kolikor jih grade v Bohinjski Bistrici.

Z ustanovitvijo komune v Bohinju bo stanovanjski problem še posebno pereč. Dva bloka z osmimi stanovanji bosta sicer še letos dokončana. Lesnoindustrijsko podjetje na Bledu, ki je investitor, pa bo odstopilo 4 stanovanja za uslužbence bodoče bohinjske komune ter tako vsaj delno rešilo ta pereč problem.

Gospodarske novice iz vse domovine

NOVE PEČI V KIDRIČEVEM

V Tovarni glinice in aluminija so pričele na Praznik dela obratovati nove peči, tako da dela sedaj v oddelku za elektrolizo, kjer proizvajajo surovi aluminij, že 86 peči.

NOVI ODDELKI TOVARNE CELULOZE V POGONU

V Prijedoru so spustili v pogon nove oddelke Tovarne celuloze, med katerimi je najpomembnejši oddelek tako imenovane »kuhinje«, ki ima letno zmogljivost 5.000 ton. Pričel je obratovati tudi oddelek za beljenje, ki bo dal letno okoli 700.000 ton surovin za izdelavo posebnih in finih papirjev.

TURBINA ZA TERMOELEKTRARNO V KOSTOLCU

V Karlovcu so v tovarni »Jugoturbina« izdelali prvo veliko turbino za našo termoelektrarno v Kostolcu, z zmogljivostjo 12.500 KW.

PRVA TOVARNA RIBJE MOKE

V Novem Gradu pri Zadru grade tovarno za ribjo moko, ki bo prva te vrste v Dalmaciji. Tovarna bo izdelala vagon ribje moke dnevno. Iz inozemstva so nabavili potrebne stroje in že začeli z montažo, tako da bo ta tovarna še letos začela z obratovanjem.

NOV ODSEK JADRANSKE CESTE ZGRAJEN

Te dni so delavci dogradili nov odsek jadranske avtomobilske ceste, in sicer od Novega do Senja. Ta cesta bo velikega gospodarskega in turističnega pomena.

Kopališče v Radovljici obnavljajo

Po precej muhasti zimi so vendarle nastopili lepi dnevi in če ne piha veter, je na soncu že kar vroče. Marsikdo, predvsem mladina, že kar vneto in »zares« misli na kopanje.

Kopališče v Radovljici je nedvomno sestavni del radovljiškega pojma — »turizem«. Zato ni prav nič čudno, če mu je dal letošnji družb. plan ljudskega odbora mestne občine v Radovljici za popravilo 1,700.000 dinarjev. To sicer še ne bo zadostovalo za vsa popravila, vendar je treba poudariti, da je to doslej največja vsota, ki so jo v enem letu investirali v kopališče. Doslej je kopališče dobivalo vsako leto nekakšno proračunsko drobtinico, tako da si niso mogli veliko pomagati. Vse kar so naredili, je bilo le napol in začasno narejeno.

Z letošnjim letom pa so sklenili začeti drugače. Naredili in popravili bodo toliko, kolikor bo pač denarja na razpolago, toda ta dela bodo opravljena temeljito. Zato pomenijo letošnja popravila kopališča šele začetno etapo pri obnovi celotnega kopališča, ki popravilo nujno potrebuje.

Trenutno popravljajo del betonske podloge pod slačilnicami, bazen za gretje vode za tuše in morda bodo še prepleskali slačilnice. Dela kar nekam napredujejo, delavci pa obljubljajo, da bodo z letošnjimi deli končali do 15. junija, ko bo kopališče tudi odprto.

Letni kino „Svoboda" Jesenice že odprt

Nastopili so razmeroma topli večeri in zato se je »Svoboda« Jesenice odločila, da odpre vrt za Delavskim domom in začne s kino predstavami na lastnem letnem kinu. Vrt bo odprt dnevno, v kolikor bo ugodno vreme, prav tako bodo vsak večer kino predstave. Upati je, da bo imel letos Letni kino jeseniške »Svobode« z vremenom več sreče, kot lani.

KMETIJSKI SVETOVALEC

V borbi proti plevelom - uporabimo herbicide!

Po blagodejnem dežju, ki je prišel ravno ob pravem času, so naše njive, travniki in sadovnjaki popolnoma ozeleneli. Pričela je močna in bujna rast.

Toda med koristnimi rastlinami poganjajo z veliko silo tudi nekoristne — plevel. Ta neprijeten gost naših polj požre toliko hrane iz tal, zmanjšuje pridelek in nam dela nešteto preglavic. Pomislimo samo na upognjene hrbte naših plevic, ki se toliko dni sklanjajo in plevejo — kako drag je pravzaprav ta opravek.

Znanost v kmetijstvu pa je tudi v tej smeri napravila velik korak naprej. Nova sredstva v tej borbi so hormonska škropiva, imenujemo jih tudi herbicide. Z njimi je kmet dobil novega zaveznika in pomočnika. Vse kmetijske zadruge na Gorenjskem so bile že lani opozorjene na ta sredstva. Tudi večina poizkusov je bilo ugodnih. Tudi letos poizkušamo; naprednejši kmetovalci pa bodo poškropili kar celo njivo. Poizkusi pokažejo, da so ta sredstva tudi pri nas opravičila zaupanje, kakršnega imajo v naprednejših kmetijskih deželah.

Opozarjamo pa, da se morajo kmetje ravnati točno po navodilih in dosegli bodo uspeh. Škropimo, ko je žito obraslo, ko je koruza visoka 20—30 cm. Žitom škropivo ne škodi, uničuje le širokolistne plevele dvokaličnic. Sedaj je žito obraslo, pred klasenjem pa bomo končali s škropljenjem. Ne škropimo pred dežjem in ob nevarnosti slane. Najbolje uničujemo plevel, ko ima 4 do 6 listov.

Opozarjamo še na posebnost teh škropiv. Uporabljati jih namreč moramo le točno določeno količino na hektar.

Sredstva, ki jih uporabljamo, se imenujejo: Fenoxelene 4 l/ha, Agroxone 7 l/ha, Fernoxone 2.8 l/ha.

Pomoč pri delu torej imamo, v interesu kmetovalca pa je, da to pomoč koristno uporabi, saj preprost račun pokaže, da je ceneje nekaj ur dela s škropilnico in stroški za škropivo (600 do 800 din po hektarju), kot pa vrsta plevic nekaj dni na njivi. Za vse poskuse daje OZZ v Kranju škropivo brezplačno. Zadružna zveza pa daje tudi vsa pojasnila.

Marko Žagar

19. maja bo Titova štafeta odšla z vrha Triglava

Kakor vsako leto bo tudi letos glavna republiška štafeta krenila z vrha Triglava. V radovljiškem okraju so že imenovali okrajne in posamezne občinske štabe. Kakor predvidevajo, bodo letos vse štafete združene in bo sodelovalo v štafeti še več mladincev kot lani. Glavna štafeta bo krenila s Triglava 19. maja, med potjo do Ljubljane pa se ji bodo priključile še lokalne štafete s Tromeje, Bohinja, Krope, Begunj in drugih krajev. Vse te se bodo združile v Radovljici.

Zbirno mesto vseh štafet (7) bo v Kranju 18. maja ob 14. uri in 30 minut in bo glavna štafeta že čez dobrih 15 minut krenila proti Ljubljani.

Novost letošnje štafete je tudi v tem, da bodo sodelovali tudi naši najmlajši, predšolski otroci iz otroških vrtcev, ki bodo imeli svojo lastno štafeto od Jesenic do Ljubljane.

Za ureditev razmer pri odkupu

Letošnji odkup bodo opravile kmetijske zadruge

Že vsa leta, odkar smo sprostili naše tržišče in ga prepustili ponudbi in povpraševanju smo ugotavljali, da se odkup, predvsem kmetijskih pridelkov in živine, ne razvija tako kot bi to želeli, da le-ta največkrat ni v skladu s socialistično moralo. To pa zaradi tega, ker so se skoraj vsa podjetja, v želji odkupiti največ pridelkov, posluževala takih »prijemov« in načinov nelojalne konkurence, da so se jim dostikrat celo sami proizvajalci čudili in take postopke obsojali. Pri vsem tem pa moramo še upoštevati dejstvo, da smo tudi potrošniki, taka neodgovorna dejanja ostro grajali, ker smo vse to čutili neposredno — v lastnih žepih.

Tak nemogoč položaj pri odkupu pa so največkrat povzročali na tržišču prav odkupovalci posameznih podjetij — ljudje z dostikrat zelo dvomljivimi moralnimi in političnimi odlikami.

V letošnjem letu pa bo izgleda te neurejenosti konec in podjetje (beri odkupovalci), si ne bodo več smeli po hišah trgati blago iz rok in ga preplačevati. Pred takimi načini nas bo zavarovalo navodilo Državnega sekretariata za gospodarstvo LRS, ki določa, da se odslej ne bo smelo več odkupovati po hišah. Podjetja v okviru Trgovinske zbornice okraja Kranj že pripravljajo v duhu novega navodila letošnji način odkupa, katerega bodo lahko podjetja opravljala samo **z zadrugami**, ki bodo edine imele neposredni stik s proizvajalci. Le v takih primerih, kjer zadruge ne bi pokazale dovolj prizadevnosti in v tistih krajih, kjer bi se pojavili tržni presežki, katerih zadruge ne bi mogle zajeti, bodo lahko posamezna podjetja postavila lastne odkupne postaje.

Prav bi bilo, da bi o tem razmišljala tudi Trgovinska zbornica radovljiškega okraja, da bi tako način letošnjega odkupa vzkladili za področje vse Gorenjske.

Tudi odkup živine, ki je še bolj neurejen od odkupa kmetijskih pridelkov bodo letos uredili tako, da bodo tudi pri odkupu živine imele **le zadruge** stik z živinorejcem. Organizirale bodo posebne tržne dneve, kjer bodo odkupna podjetja sklepala pogodbe z zadrugo — **z virmanom, brez gotovine.** Na ta način bo onemogočeno vsakršno nelojalno podkupovanje bodisi prekupčevalcev, bodisi živinorejcev. To akcijo bo organizirala Trgovinska zbornica skupno z živinorejskim odsekom Okrajne zadružne zveze v Kranju.

V letošnjem letu imamo torej vse pogoje, da vendarle uredimo naše odkupno tržišče, saj so odvisne v prvi vrsti od pravilnega odkupa tudi maloprodajne cene raznega potrošnega blaga. Prav gotovo z novimi ukrepi še ne bomo odstranili vseh pomanjkljivosti, bodo pa pomenili vsekakor pomemben korak naprej, od katerega si obetamo marsikatero izboljšanje. Seveda bodo morale tudi tržne inšpekcije poostriti pozornost do vseh negativnih pojavov.

S tako organizacijo odkupa, kakršno si zamišljamo v letošnjem letu, pa bomo dosegli še veliko več: dali bomo našim kmetijskim zadrugam vse možnosti, da se bodo utrdile na svojem področju ter dobile tisto vlogo, ki jim pravzaprav gre. Postati morajo namreč neposredni znanilci in poborniki napredka našega kmetijstva in posredno tudi socialističnih odnosov na vasi. In to bodo v letošnjem letu lahko postale, če se bodo še v večji meri znebile »trgovskega duha«, ki je bil v nekaterih zadrugah vse preveč občuten ter se v največji meri posvetile zajemanju vseh tržnih presežkov.

I. Ausec

Mnogo so se naučile

Čeprav dokaj pozno, kljub temu tudi v Lescah niso zabstajale. Marca so pričele z dvomesečnim gospodinjskim tečajem, za katerega je bilo veliko zanimanje. Tečaja se je udeleževalo okoli 40 tečajnic iz Lesc in okoliških vasi. Prav zaradi velikega števila interesentk, so imeli precej težav. Tečajnice so se morale razdeliti v dve skupini in tako izgubile mnogo dragocenega časa. Z majem je bil tečaj zaključen, sedaj se pripravljajo na razstavo, ki bo 21. oziroma 22. maja.

Tečajnice so bile zelo zadovoljne in so se mnogo naučile. Hvaležne so za pomoč, katero so nudili DPD »Svoboda« Lesce, Tovarna verig Lesce in pa »Elan« Begunje ter voditeljica tovarišica Anica Šepec. Želele bi, da se v prihodnjem letu spet srečajo.

Hala! Telefon štev. 239!

Da, tu Pilarna Reteče!

Če greš skozi vas Godešič pri Škofji Loki, naletiš na strmem bregu na začrnelo barako, tesno naslonjeno na stanovanjsko poslopje. Če ne bi bilo neprestanega drsajočega trušča velikega kremenčevega brusa, ki največkrat ropota noč in dan, bi se zanjo verjetno sploh ne zmenil. Vendar videz vara: tu je zanimivo podjetje — Pilarna, ki se ji v bližnji prihodnosti v novi, moderni zgradbi v Retečah, obetajo bogate perspektive. Po njeni storilnosti bi ji že danes lahko prisodili 5.—6. mesto v državi. V moderni tovarni, z modernimi stroji bo zaposlenih približno 30 kvalificiranih delavcev.

Nedavno sem obiskal delovni kolektiv »Pilarne«. Obrnil sem se na tehničnega vodjo, pilarskega mojstra tovariša V. Albina, ki mi je postregel z zanimivimi podatki:

Prvi poskusi tovrstnega podjetja segajo že v leto 1932. Lastnik Ludvik Habjan je delal prvotno samo ročno. Do okupacije je sam zrisal tudi načrte za večino strojev, ki mu jih je vlilo Strojno podjetje v Škofji Loki (današnji SKIP). Tako je imel najpotrebnejše stroje in zaposlil že dva pomočnika in enega vajenca. Ko je bil Habjan leta 1944 zaradi sodelovanja s partizani aretiran, je podjetje do osvoboditve obstalo. Tov. Habjan se ni več vrnil. Na lastno pobudo je nato tov. Albina spravil zamisel zopet v življenje in preko vseh povojnih težav vodil delo s petimi delavci. Leta 1948 je delavnico prevzel KLO Reteče, s čemer se je delo in storilnost podjetja iz leta v leto stopnjevala. Za ilustracijo samo nekaj podatkov: do okupacije so nasekali 1000—1200 pil letno; leta 1949 že okoli 26.000, leta 1950 — 28 tisoč, lani pa že 48 tisoč komadov. Zanimivo je pri tem, da je podjetje delalo z istimi stroji, le število delavcev se je povečalo na 14. Porast proizvodnje je torej občuten — pripisovati ga je zlasti dvigu delovne storilnosti.

Razen na Godešiču oz. v Retečah, so tovrstna podjetja še v Ljubljani, Zagrebu, Novem Sadu, Prevaljah in v Tržiču. Dela imajo ogromno, saj konkurenca skoraj ne pride v poštev. Podjetje ima odjemalce v vseh industrijskih krajih države. Neki dan me je prav prijetno presenetil razgovor v loški »Železnini«: »Pilo, da, prosim lepo, domačo ali uvoženo?« — »Domačo«, se je odrezal kmečki fant, ker je vedel za kvaliteto teh izdelkov.

»Če se kje, se pri nas močno občuti naša industrijska revolucija«, je povzel tov. Albina. »Kljub temu, da stalno zvišujemo storilnost, imamo vedno ogromno naročil, da vsem željam niti ne moremo ustreči. Izdelujemo namreč vse vrste pil: od preciznih urarskih do grobih okroglih, polokroglih, trioglatih. Posebno po l. 1948, ko nam je SZ prekinila gospodarske zveze, so nas z naročili kar zasuli. Z lastnimi silami smo se morali postaviti na noge. Bila je res težka bitka, če smo hoteli zadovoljiti številne kupce vsaj za prvo silo.«

Zaradi tolikih potreb, rastoče proizvodnje in povečanega števila zaposlenih so že v letu 1948 začeli misliti na razširitev in modernizacijo podjetja. Dobili so brezplačno zemljišče v bližini železniške postaje v Retečah, ki je istočasno tudi blizu ceste. Z velikim razumevanjem LOMO Škofja Loka, ki je dal na razpolago 2 in pol milijona, pa tudi OLO Kranj, ki je dal 6 in pol milijona, so takoj pričeli z gradnjo nove stavbe, ki je danes že v surovem stanju dograjena. S kreditom okoli 4 milijone, bi Gradbeno podjetje »Tehnik« iz Loke uspelo dogotoviti poslopje, da bi bilo pripravljeno za vselitev. Istočasno z gradnjo pa pripravlja loški SKIP nekaj novih sekalnih in skobelnih strojev. S popravilom pa bo uporabna tudi večina starih strojev. Že takoj po vselitvi bi se proizvodnja povečala za 10.000 komadov mesečno ali za 300% — če seveda vračunamo začetne težave. Če pa bi bila naročila še vedno nezmogljiva, računajo, da bodo v prihodnosti montirali še električne peči za žarjenje in kaljenje.

To pa je pesem prihodnosti.

—jn

Upravni odbor Časopisnega, založniškega in tiskarskega podjetja »GORENJSKI TISK«

razpisuje

mesto pomočnika direktorja podjetja

Pogoji: dokončana ekonomska ali pravna fakulteta. Po možnosti tudi praksa v grafični stroki. Plača po tarifnem pravilniku. Ponudbe poslati na upravo podjetja do konca maja. Nastop službe takoj.

Časopisno, založniško in tiskarsko podjetje »GORENJSKI TISK«

išče za takojšnjo zaposlitev

1. **Korektorja - novinarja.** — Pogoj: dokončana filozofska fakulteta ali vsaj popolna srednja šola z obvladanjem slovenskega jezika.
2. **Pomožnega delavca za strojnico.** Pogoj: veselje za delo pri strojih. Po možnosti z odsluženim voj. rokom.
3. **Snažilko** za celodnevno zaposlitev.

Plača po tarifnem pravilniku. Nastop službe takoj. Ponudbe poslati na upravo podjetja »Gorenjski tisk«.

Od petka do petka

Obletnice slavnih dni

Vso Jugoslavijo, Slovenijo in Gorenjsko je odelo praznično slavje, spomini na dni, ki bodo z najlepšimi in najsvetlejšimi črkami zapisani v zlato knjigo naše zgodovine.

Ni mesta ali kraja, ni je vasi, kjer ne bi ravno te dni z veseljem proslavljali dogodke, ki so nam pred 10 leti prinesli radost, veselje — svobodo. Prav tako tudi ni pedi naše rodne zemlje, kamor ne bi kanila vsaj ena kaplja krvi, prelite od naših hrabrih borcev. Tudi njih — vseh padlih za to, kar danes imamo in uživamo, se spominjamo v teh majskih dneh. Skušamo se jim oddolžiti, kolikor je to sploh mogoče. Še z večjim zadoščenjem pa bi počivali vsi padli borci, ko bi danes, če bi še živeli, lahko ugotavljali, da krepko korakamo po poti, za tistimi cilji, za katere so tudi oni nesebično darovali svoja življenja.

Za socialistično preobrazbo dežele

Tretji kongres Zveze sindikatov Jugoslavije, ki je bil končan preteklo soboto v Sarajevu, je sprejel vrsto pomembnih sklepov in resolucij.

Odobril je osnutek sprememb uvodnega dela statuta, v katerem je poudarjeno, da je Zveza sindikatov Jugoslavije prostovoljna družbena organizacija delavcev in uslužbencev FLRJ. Glavna naloga sindikatov pa je socialistična preobrazba naše dežele. Sindikati bodo delali med drugim tudi za okrepitev enotnosti vsega delovnega ljudstva v boju za socializem, čuvali, krepili in razvijali bodo enakopravnost, bratstvo in enotnost narodov Jugoslavije ter vsklajevali koristi posameznikov in celote.

V resoluciji o vlogi sindikatov v naši družbeni stvarnosti je med drugim rečeno, da delujejo sindikati kot predstavniki koristi vsega delavskega razreda in pri tem upoštevajo, da morajo biti pravice in položaj delavcev ter uslužbencev v vsej državi urejeni kar najbolj enotno. Sedanje, glavne naloge sindikatov so v tem, da razvijajo in krepijo delavsko in družbeno samoupravljanje, da se bore za socialistične in družbene odnose ter da delajo za zboljšanje življenjskih in delovnih pogojev ter kulturnega življenja našega delavskega razreda.

Kongres je sprejel tudi resolucije o organizacijski sestavi sindikatov, o delavskem in družbenem samoupravljanju, o dvigu življenjskega standarda, o graditvi stanovanj in končno o mednarodnem sodelovanju Zveze sindikatov Jugoslavije in njenem boju za mir v svetu.

Obisk dragega gosta

Pretekli ponedeljek je zapustil našo državo visoki in ugledni gost, prijateljske zaveznice Turčije, predsednik turške vlade in zunanji minister g. Andan Menderes.

Na tiskovni konferenci pred odhodom s petdnevnega obiska v naši državi je predsednik turške vlade g. Menderes poudaril, da so se njegovi razgovori z našimi visokimi političnimi in gospodar. osebnostmi ter s predsednikom republike Titom razvijali v vzdušju popolne odkritosrčnosti in medsebojnega zaupanja.

Bilo je povsem naravno, da so se razgovori z uglednim gostom razvijali v duhu odkritosrčnosti in medsebojnega zaupanja, saj je med zavezniki tako vzdušje normalno. Ob tej priložnosti smo se ponovno prepričali o čvrstosti Balkanske zveze, ki smo jo sklenili na osnovi skupnih potreb in koristi. Balkanska zveza povsem ustreza ciljem, ki jih ima. Zato bo treba sodelovanje še nadaljevati in krepiti tako za utrditev miru, kot zaradi skupnih koristi — ohraniti neodvisnost in nedotakljivost dežel Balkanske zveze.

Spomini v pomladi

★ ZADNJI BOJ V BEGUNJAH ★

BILA JE POMLAD. Skoraj taka pomlad kot vsako leto. Toda vendar je bilo v njej nekaj, kar jo je delalo drugačno.

Bila je prava pomlad. Ne samo pomlad narave, cvetja, metuljev in sonca, tudi v njih se je širila omamna toplina.

Po štirih letih mračnih viharjev — prva pomlad.

— — —

VSI TRIJE bataljoni Kokrškega odreda so bili zbrani na področju Begunjščice in okoliških hribov. Njihove akcije so bile z dneva v dan predrznejše, uspešnejše.

Borci so čutili, da bijejo poslednji zmagoviti boj...

Njih pesem se ni več lovila le med gozdovi, prešerno je udarila prav do gorenjskih mest.

— — —

GORENJSKA JE bila tedaj pravi babilon fašističnih tolp. Z regularnimi enotami nemške vojske, žendarmerije, SS in Gestapa so se umikale horde najrazličnejših izdajalcev od Vlasovcev in domobrancev do Ljotičevcev in ustašev. Pregnjala jih je zmagovita Jugoslovanska armada.

Kokrški odred je bil v težkem položaju — vse ceste in železnice so bile polne bežeče Leerove armade, ki si je na vsak način hotela zagotoviti umik.

Zvečer 2. maja 1945 se je odred premaknil v okolico Begunj. Cilj pohoda je bila obkolitev begunjskih zaporov. Vsi trije bataljoni so zasedli položaje. Okopali so se ob dohodih in cestah iz Žirovnice, Lesc, Radovljice, Poljč in Tržiča.

— — —

BOJI SO SE pričeli 3. maja zjutraj. Obkoljene Begunje in utrjene zapore je napadla jurišna četa, ostale enote pa so bile srdite boje z Nemci, ki so skušali pomagati obkoljenim.

Ves dan so iz zased ob cestah regljale strojnice in odmevale detonacije granat. Vedno bolj so se kopičili sovražni transporti in na tem koščku gorenjske zemlje se je bila ena poslednjih velikih partizanskih bitk.

Bivši zapori

V obkoljenem gradu — zaporu, pa so Nemci s strahom pričakovali kaj bo. Njihovi betonski bunkerji so zaenkrat res še kljubovali lahkemu orožju jurišne čete, toda čutili so, da ne bodo več dolgo. Mnogi med njimi bi radi odvrgli orožje, zaslepljena vojaška pokorščina pa je povzročila, da so besno streljali po vedno bolj približujočih se partizanih.

— — —

MED ZAPORNIKI je tedaj zavladalo hrumeče veselje. Že več dni so čutili, da se »nekaj« pripravlja. Ko so se tisto jutro oglasile prve strojnice so čutili, da prihaja svoboda. Čutili so, da se jih Nemci sedaj ne bodo več upali moriti, kajti tudi zanje bi potem ne bilo milosti.

Med zidovjem, ki je bilo tolikokrat obrizgano z nedolžno slovensko krvjo, ki je čulo toliko vzdihov trpečih, je zaorila prešerna partizanska pesem. V očeh ujetih, pred katerimi so še vedno migotale železne rešetke, so se vžgali plameni veselja. Rezgetanje strojnic jim je bilo kot pesem svobode...

Ječarji so hodili zaskrbljeni in preplašeni. Tudi ostale posadke se je lotil strah. Še bolj kot streli partizanskih pušk in grmenja naših letal, ki so obstreljevala umikajoče transporte, je opravilo svoje delo težko orožje, ki so ga borci zaplenili umikajočim. Počasi so padale poslednje ovire.

— — —

DNE 4. MAJA je prišel iz obleganega gradu parlamentarec. Pričela so se pogajanja, na katera je pozneje prišel sam komandant zaporov. Predloge partizanskih enot so Nemci le neradi sprejeli. Hoteli so pridobiti na času — mislili so, da bi jim morda še kdo prišel na pomoč!?

Toda točno ob 13. uri je švignila v nebo bela raketa, ki je naznanila predajo sovražnika. Nemci so se zbrali razoroženi na dvorišču in predali ključe zaporov. S pesmijo je odkorakala v grad četa partizanov.

Iz odprtih celic se je vnela široka reka tistih, ki so pred tedni še čakali na smrt. Občutek, da so dočakali to, za kar so toliko trpeli in za kar je toliko njihovih tovarišev prelilo kri, jim je silil v oči solze radosti.

Med praznično zvonenje begunjskih zvonov in smeh in vzklike svobodnih, so še enkrat pričeli grozeče udarjati streli z zased pred Begunjami.

— — —

PREPOZNO so navalile horde Nemcev in Vlasovcev. Partizanske zasede so jih vztrajno zadrževale toliko časa, da so bile izpraznjene Begunje. Nato so se bataljoni in osvobojeni zaporniki zbrali s kupi zaplenjenega orožja na položajih pred Drago...

Po končanih bojih v Begunjah je dobil del Kokrškega odreda poslednje povelje: premik na Koroško — proti Celovcu.

— — —

DAVNO JE ŽE splahnel vonj po smodniku, krvi in ognju — dolgo je že, odkar so se posušile solze groze in obupa.

Ujeti partizan v begunjskem zaporu

Pomlad je že sedaj, pomlad, kot je bila pred desetimi leti. Le spomin je še ostal, toda spomin, ki ni le vez z minulostjo, ampak vzpodbuda, ki nas uči živeti.

DRUŽINSKI POMENKI

O poletnih modelih

Poletna moda nastopajoče sezone se izraža v najraznovrstnejših variacijah moderne linije, ki dopušča širok razmah fantazijskemu oblikovanju.

Veliko se nosijo krila z nabori, pliseji in volani. Dnevne, popoldanske in večerne obleke imajo najpogosteje podaljšane životce in so v bokih bogato nabrane ali pa se razširijo v zalikanih gubah. Postava je v njih diskretno poudarjena. Rokavi so všiti, kimono krojeni in ozki, lahko pa jih sploh ni. Ovratniki in izrezi imajo najrazličnejše oblike in velikosti, zato si bo prav vsaka lahko izbrala svojemu tipu ustrezajoč kroj.

Bluze so letos lagodno krojene, dolge v pasu in se nosijo čez krilo. Če pa so kratke, potem jih s krilom veže lep usnjen pas.

Novost v tej sezoni so pomladni plašči v izraziti A liniji, h katerim se nosijo krila iz istega blaga. Moderno in sveže učinkujejo tudi jopice s svetlo podlogo iz progaste tkanine in prav tako bluzo.

Od tkanin prevladujejo letos svile, bombaži, šantungi, everglasi in razne nylon tkanine s cvetnimi, progastimi in kockastimi vzorci v najživahnejših barvah.

Modne barve so beige, črna, vsi odtenki modre (zlasti mornarsko modra z belim dodatkom) in zelena. Kot okras pa se na oblekah uveljavljajo ovratniki, pentlje in manšeti iz belega pikeja, našitki iz temne vrvice in usnjeni pasovi.

Moda

Troje poletnih modelov: na levi preprosta, a vendar učinkovita kombinacija obleke iz dveh različnih enobarvnih tkanin. Životec se le narahlo prilega telesu, krilo pa se spodaj razširi v zalikanih gubah. Srednji model predstavlja elegantno črno obleko z belim ovratnikom ob ravnem dekolteju. Mladostna obleka na desni je prav tako kot prva krojena v slogu nove linije in njen edini okras so gumbi ob bokih.

Drobni nasvet

Mast, ki jo želite dodati testu za potice, mlečnemu kruhu in podobno, prekuhajte s 3 ali 4 žlicami mleka in pustite, da se ohladi. Tako pripravljena mast ima zelo dober okus in vonj.

Soda bikarbona je pri kuhanju zelo koristna. Kadar pripravljamo juho iz stare govedine, denemo vanjo za noževo konico jedilne sode in meso se bo prav kmalu omehčalo.

Tudi vodi, v kateri kuhamo suh grah ali kako drugo sočivje, dodamo nekoliko sode, da se hitreje skuha. Zeleni grah in špinača pa ohranita zaradi dodatka sode bikarbone svojo svežost.

Pri težjem delu... kocko sladkorja! Neposredno pred kakšnim večjim delom, naporu ali pri športu, zaužijte nekaj kock sladkorja. Do te ugotovitve je prišel franc. znanstvenik dr. Marcerom. Delal je poizkuse na podganah, ki jim je pred prisilnim naporom dal nekaj sladkorja.

GLAS GORENJSKE

Izdaja: Časopisno, založniško in tiskarsko podjetje »GORENJSKI TISK« Kranj, Koroška cesta 6

Direktor in odg. urednik: Slavko Beznik.

Urejuje: uredniški odbor

Tel. uredništva: št. 475, uprave: št. 190 / Tek. rač. pri KB Kranj štev. 61-KB-1-Ž-135 / Izhaja vsako soboto.

Letna naročnina 400 dinarjev
polletna . . . 200 dinarjev
četrtletna . . . 100 dinarjev
Posamezna štev. stane 10 din

Vzgojni pomenki

Beg pred odločitvijo in odgovornostjo

Med bistvenimi potezami vzgoje socialističnega človeka je tudi: vzgojiti samozavestnega, odločnega in — svobodnega človeka. Prejšnji vzgojni sistemi, posebno v fevdalizmu in kapitalizmu, so imeli namen ustvariti iz delovnega človeka poslušno orodje, ki daje svoje delovne sposobnosti in delovno silo na razpolago kapitalistu, da si z njo ustvarja čim večje dobičke. V današnji družbi, ko vedno bolj prehaja z družbenim upravljanjem proizvodnje celotno gospodarstvo v roke neposrednega proizvajalca, ko mora delavec poznati celoten proizvodni proces pa mora istočasno preko delavskih svetov, tudi odločati o vseh vprašanjih proizvodnje in s tem prevzemati del odgovornosti za njen nemoteni potek in njeno rast.

S tem pa si sodobno vzgojeslovje nalaga eno izmed najtežavnejših, za razvoj socializma včasih bistvenih nalog: vzgojiti ljudi, ki bodo znali odločati, pa tudi nositi odgovornost. Da naši ljudje večkrat od teh zahtev bežijo, jo odklanjajo, je razumljivo, saj naša vzgoja doslej ni bila v to usmerjena. S tem pa že na drugi strani priznavajo vrednost in težke naloge vodilnega kadra, kar je že našlo izraza v novih tarifnih pravilnikih z večjo denarno stimulacijo. Morda je marsikateri delavec ob razpravah ob pravilniku nasedal parolam o »enakih želodcih« itd., a pri tem verjetno razmišljal o teh dveh težavnih vprašanjih delovnega procesa: o odločanju in odgovornosti vodilnega kadra.

Menda ne bo odveč, če si predočimo prav za deseto obletnico osvoboditve vse tiste svetle like partizanskih komandantov, komandirjev in komisarjev, ki so s svojim moštvom delili vse težave pohodov, borb, jurišev — ob kratkih presledkih oddiha, ko so borci počivali, delali načrte, si belili glave z nastalim položajem ter skrbeli za materialni, politični in kulturni dvig vsakega posameznika. Vzemite v roke le enega najboljših naših povojnih romanov, roman o partizanskih bojih v Srbiji »Daleč je sonce«, ki ga je napisal Dobrica Ćosić.

Vsi mi, starejši, ki smo bili vzgojeni v drugačnem duhu, vemo, da nas ob vsakem odločanju prevzame nekak občutek negotovosti in neodločnosti, pomanjkanje tiste suverene in premočrtne sproščenosti, brez vsakovrstnih predsodkov iz dediščine mračnjaštva preteklih stoletij. V tem pa je ravno bistvo svobodne osebnosti ali krajše: znati odločati, je ena najbolj karakterističnih potez svobodnega človeka, osvobojenega spon zaostalosti, misticizma in strahu pred namišljenimi avtoritetami.

Iz navedenega je jasno, zakaj in čemu so bile potrebne stimulativne spremembe v naših podjetjih, ki se bodo morale slej ko prej razširiti tudi na vsa področja našega dela. Seveda je pa dana s tem tudi osnova, da skupnost more in mora zahtevati ostrejše in tudi najostrejše ukrepe proti tistim, ki bi svoje dolžnosti zanemarjali in delali neodgovorno. Ljudska skupnost zato mora imeti večji pritisk na tiste organe, ki čuvajo pridobitve socialistične graditve in našega gospodarskega razvoja.

Ce izhajamo iz trditve, da je karakteristika svobode prav sposobnost prosto in samostojno odločati in te odločitve tudi izpeljati, ne bo odveč, če za boljše razumevanje in ilustracijo nadaljnjih izvajanj navedem znano anekdoto o kmetu, ki je iskal dobro in sposobno delovno silo. Nekega dne se mu je sreča nasmehnila v osebi močnega kmečkega delavca, ki mu ga je bil priporočil sosed. Že prvi dan je možak eno njivo požel, drugo zoral, izboljšal in popravil ograjo in je svoje dnevno delo zaključil s tem, da je nakrmil živino. Kmet je bil nadvse vesel, da se mu je posrečilo dobiti tako dobro delovno moč. Ker je naslednji dan deževalo, se je odločil, da ga bo nagradil s tem, naj hitro sortira v kleti krompir po debelosti, nato pa naj dopoldne porabi zase. Silno se je kmet začudil, ko pridnega delavca še opoldne ni bilo iz kleti h kosilu. Stopil je v klet pogledat, kaj se je zgodilo. Zagledal je delavca, sedečega pred kupom krompirja, v vsaki roki po en krompir; pot mu je kar lil s čela. Ko je zagledal svojega delodajalca, je s kletvijo izpustil iz rok krompir, si obrisal potno čelo in izjavil, da odpoveduje službo. Presenečen je kmet zahteval pojasnilo. »Nak«, je rekel delavec, »orjem, sejem, krmim živino in druga poljska dela delam zelo rad, da bi pa odločal — ne, tega pa ne morem!«

Vzgajati otroka v svobodno osebnost se torej pravi, pomagati otroku-učencu, da bo razvil tiste duševne sposobnosti, s pomočjo katerih bo lahko samostojno in učinkovito odločal. Če bi bile vse odločitve tako preproste, kakor je omenjena o sortiranju krompirja, potem bi nam svoboda v navedenem smislu ne vzbujala mnogokrat tako neprijetnih občutkov kakor nam jih vzbuja slabo ukrojena obleka. Če pa so te odločitve osnovno vodilo vseh naših idealov, nad, znanja in omejitev, tedaj smo si često na jasnem, da takemu pojmovanju svobodne osebnosti še zdaleč nismo dorasli.

Starejši naj postavijo meje svobodnemu delovanju

Človekovo zorenje se kaže med drugim tudi v tem, da se meje njegovega svobodnega delovanja vedno bolj širijo. Kljub temu pa moramo mlademu človeku, ki se pač zaveda, da še ni dovolj močan, niti bister, da bi mogel biti popolnoma svoj gospodar, vedno postaviti določene meje. Na to, da mu jih bodo starši in učitelji postavljali, je mladostnik pripravljen. Pri tem seveda z gotovostjo računa, da so te meje in omejitve postavljene z zrelim preudarkom in z vso resnostjo in odgovornostjo, kar mu omogoča, da jih laže sprejme. Dober oče bo svoji trinajstletni hčeri dal sicer več prostosti kot desetletni. Kljub temu pa ji postavi določene meje. Toda v teh mejah naj se mladi človek počuti prijetno, ustvarimo mu take pogoje, v katerih se bo lahko razvijal brez nevarnosti. To je neprimerno bolje, kakor uporabiti isto energijo za to, da bi zastražili in obvarovali otroka pred eventualnimi nevarnostmi okolja. Mladini postaviti meje, se torej pravi, ustvariti koristne in pospeševalne pogoje za delo, igro, razvedrilo in študij. Starost 13. let ni ravno najsrečnejša in tudi ne najprijetnejša. Ali vsakdo jo mora preživeti, pa čeprav včasih boleče zase in za okolico. Občutek lastne negotovosti in skrbi, ki jih povzroča mladostnik staršem in učiteljem, so samo znak, kako važno je to razvojno obdobje, od katerega je mnogokrat odvisna človekova življenjska sreča za vse življenje.

Koncerti zborov kranjskih gimnazij

Kranjske gimnazije so med prvimi začele s proslavami 10. obletnice osvoboditve. Priredile so tri koncerte v Kranju, na Primskovem in v Stražišču, na katerih so nastopili vsi trije gimnazijski mladinski pevski zbori. Vsi koncerti so imeli enak program, in sicer je naseznanili s kvalitetnimi glasbenimi deli. Tako so imeli poslušalci priliko primerjati posamezne zbore, obenem pa so se seznanili s kvalitetnimi glasbenimi deli naših vidnih glasbenikov.

Že lansko leto smo ob tem času ugotovili kvalitetno stopnjo vseh treh mladinskih zborov. Letos je napredek še bolj otipljiv, tako da že lahko govorimo o nadpovprečni vrednosti posameznih zborov in o umetniškem podajanjem poedinih glasbenih del. Tudi program sam je bil zahtevnejši, bolj smotrno izbran in ni bil samo preračunan na akustični glasbeni efekt.

Mladinski pevski zbor I. gimnazije razpolaga z okoli 90 pevci; večinoma so to dijaki nižjih razredov, nekaj pa je tudi dijakov iz V. in VI. razreda. Ta sestava daje sicer zboru večjo prožnost, trpi pa glasovna barva celotnega zbora. To je zlasti prišlo do izraza pri dvospevu v pesmi Tam kjer teče bistra Zila, ker se barva glasov obeh pevk ni prav nič ujemala z ostalimi pevci. Zato je prav, da je zborovodja pri drugem in tretjem koncertu duet opustil ter je celotno melodijo odpel zbor, kar je pripomoglo do večje ubranosti. V splošnem je zbor od lanskega leta lepo napredoval, poje veliko bolj sproščeno, intonančno čisto; posebno dobro in polno zvene fundamentalni glasovi. Interpretacija pesmi je bila na dostojni višini, z lepimi gradacijami; motila je sem in tja le odsekanost, ki nima z logično stavčno zgradbo prave zveze (Smrt v Brdih, Tam kjer teče...) Zbor ima v pevovodju Janku Pribošiču zelo rahločutnega in spretnega interpreta.

Mladinski zbor II. gimnazije ima dosedaj za seboj največ koncertnih nastopov. Večkrat ga slišimo tudi v ljubljanskem radiu. Seveda ima težkoče zlasti v tem, ker se mladi pevci leto za letom menjajo, da o kaki glasbeni stabilnosti ne moremo govoriti. O njegovih odlikah smo že nekajkrat pisali; to pot jih je še stopnjeval. Zlasti ga odlikuje vzorna disciplina, logična in smotrna interpretacija z močno notranjo poglobitvijo. Tudi dinamika je na lepi višini. Ne vemo, če poje kak zbor tako občuteno in s tolikim zanosom pesem Bohor je vstal, kot jo poje ta zbor. Poleg te pesmi je zbor dostojno odpel Viktorja Fabianija Kresovanka, Rada Simonitija Lastovkam, pri kateri je prišel do izraza simpatičen solist; Danila Bučarja Pomladna, pri kateri pa niso bile izčrpane vse interpretacijske možnosti ter zelo efektni mojstrsko grajeni Adamičevi Hej, fantje, zimzelen za klobuk in Zbadljivka. Zborovodja Viktor Fabiani ima miren, preprost, vendar smiselen način interpretiranja, brez pretiranih gestikulacij in na zbor sugestivno vpliva, da mu popolnoma sledi.

Posebno odliko daje mlademu zboru III. gimnazije svežina, s katero poje, in pa njegova sestava, ker ima sorazmerno veliko več dečkov kot zbora I. in II. gimnazije. To daje sicer zboru nekoliko drugačno barvo, ki na prvi mah zveni nekoliko trše, ki pa vendar pride pri gotovih pesmih do svoje učinkovitosti. Zbor je discipliniran ter poje zelo sproščeno. Najbolj mu leže udarne pesmi, pri katerih dosega lepe dinamične efekte. Ker dela izmed vseh treh zborov pod najtežjimi pogoji, smo njegovega napredka od lanskega leta tembolj veseli. Zborovodja Edo Ošabnik vodi zbor zelo temperamentno; v njem ima vse pogoje do še večjega razmaha.

Vsi trije koncerti so bili dobro obiskani. Niso pa imeli značaja kakega tekmovanja, čeprav bi se mogli nastopajoči zbori tudi s te strani oceniti, kar pa ni naš namen. Če smo poudarili pri zboru I. gimnazije sočnost in ubranost glasov, pri zboru II. gimnazije lepo interpretacijo in pri zboru III. gimnazije sproščenost in razgibanost, mislimo, da smo vsekakor navedli odlike, s katerimi vsi trije zbori razpolagajo. Zelo radi bi pa slišali skupen nastop vseh treh mladinskih zborov.

S.

Največji uspeh na Primskovem

10. obletnico osvoboditve so na Primskovem lepo proslavili. 8. maja ob 20. uri so pripravili v veliki dvorani Zadružnega doma na Primskovem slavnostno akademijo. Slavnost se je pričela z govorom tajnika SZDL tovariša Janka Štefeta. Spored je bil pester in lepo izvajan — zato je poskrbel tovariš Beno Dežman. Recitatorji so lepo prikazali dobo od 1941 do 1945. Posebno navdušenje pa so žele glasbene točke. Moški in mešani pevski zbor Primskovo pod vodstvom tovarišice Julke Mandeljc ter orkester pod vodstvom tovariša Viktorja Fabianija so gledalci zelo toplo sprejeli. Prav tako sta z občutjem zapela solista tovarišica Cvetka Soklič in tovariš Drago Žvab.

»Takega uspeha na Primskovem še ni bilo«, so govorili ljudje na poti domov. Da, res so lepo počastili 10. obletnico osvoboditve. Vendar so se spraševali, kje so še ostali vaščani, predstavniki KZ in politični ter kulturni delavci, ki jih na proslavi ni bilo.

Henry Moore bo razstavljal v Ljubjani

Razstava angleškega kiparja Henrya Moorea, ki je bila prikazana že skoraj v vseh kulturnih središčih sveta in je te dni odprta v Beogradu, bo prišla letos tudi v Ljubljano.

Henry Moore je danes eden največjih kiparjev sodobne evropske umetnosti, oziroma sodobnega abstraktnega kiparstva. Iz skromnega učitelja na podeželski šoli se je razvil v umetnika tolikšne slave, kakršne so deležni le redki.

Moore je začel z akti konvencionalnega tipa, toda že prve njegove stvaritve izražajo ne samo trodimenzionalnost, ampak tudi čvrstost mase in težo predmeta. Tedaj se opažajo pri njem tudi močni vplivi mehikanske, afriške in egipčanske folklore. Pozneje, ko je nekako izčrpal ustaljene oblike eksotičnih umetniških del omenjenih kultur, se je umetnik povrnil k evropski tradiciji, predvsem pa seveda rastel v individualno umetniško osebnost.

Njegove figure — kiparske stvaritve — nikdar niso simbolične, čeprav bi jim to na prvi mah pripisovali. Zato kipar svojim skulpturam tudi nikoli ne daje klasičnih imen, ampak so to vselej »figure«, »kompozicije« itd.

Gotovo je Moore eden najbolj originalnih, samobitnih in nerazumljivih umetnikov našega stoletja in naše — toliko slavljene in tolikokrat zasmehovane — abstraktne umetnosti.

Na sliki: ena Mooreovih »figur«.

Zaključek strojepisnega tečaja

Jeseniška Ljudska univerza je organizirala v letošnji sezoni, razen jezikovnih tudi strojepisni in stenografski tečaj. 6-mesečni strojepisni tečaj, ki ga je obiskovalo nad 50 tečajnic, je bil zaključen konec meseca aprila. Minuli ponedeljek pa se je po zaključenem tečaju prijavilo k polaganju izpita 31 tečajnic, ki so zadovoljivo opravile izpit.

Iz Lesc

21. maja bodo tudi v Lescah proslavili 10. obletnico osvoboditve. Pripravljajo bogat kulturni program, kuharsko razstavo, zaključek maskerskega tečaja, v nedeljo pa bo svečana otvoritev nove čitalnice.

Nov muzej v Škofji Loki

V počastitev 10-letnice osvoboditve je bil 8. maja 1955 odprt v novozgrajenem domu ZB v Škofji Loki preurejeni muzej NOB. Prej je hranil znamenitosti muzej v Puštalu, vendar ta muzej svoji nalogi ni odgovarjal. Sedaj so vse te vrednote, pomnožene še z novimi najdbami, prenesli v nov dom in tako dali vsemu še večjo vrednost.

Že ko stopiš v stavbo, te presenetijo spominske plošče z imeni vseh padlih borcev loške občine. Na stenah stopnišča so obešene tudi slike, ki prikazujejo gradnjo doma Zveze borcev ter slike raznih spominskih plošč iz Loke in njene okolice.

V prvi razstavni sobi se nam zazdi, da smo v pisarni »rajhovske države«. Po stenah vise veliki plakati, ki obetajo ljudem »blagostanje v nesmrtnem rajhu«. Posebno častno mesto pa zavzemajo loški gestapovci. Toda ne samo to. Že tedaj se pojavijo prvi loški aktivisti in tudi te slike zasledimo tukaj.

V drugi sobi vidimo orožje, ki so ga zakopali sodelavci OF ob razsulu stare Jugoslavije. Iskre upora so se širile. Razstavljene so slike prvih loških aktivistov in borcev, slike življenja loških izseljencev, spopadov partizanov z Nemci, junaška borba v Dražgošah... Po stenah vise plakati — beli in zeleni, morda tudi drugačni, vendar če jih prebereš, se ti zde krvavi...

Tretja soba pa je posvečena loškim talcem, padlim 9. februarja 1944 za Kamnitnikom. 50 fotografij padlih mož — različnih starosti, različnih poklicev — vendar istih ciljev.

Partizanska borba se je razmahnila na vseh področjih. V naslednji sobi so razstavljeni uspehi partizanske tehnike od lepakov pa do najrazličnejših časopisov. Razstavljene so tudi makete bunkerjev. Tu se lahko vidi tudi del ohranjene partizanske tiskarne v Ločnici. V vitrinah so razstavljeni tudi razni spomini naših ljudi na nemška taborišča.

V zadnji sobi je viden razmah partizanske borbe v zadnjih dveh letih. Tu je polno slik iz življenja partizanov na Gorenjskem in v škofjeloškem odredu. Posebno zanimive so one, ki kažejo partizansko žičnico na Blegašu in prve prizore iz osvobojene Loke.

Vredno si je ogledati to novo kulturno zanimivost. Že lani, ko je bil muzej še v Puštalu, je bilo mnogo obiskovalcev; letos pa bo prav gotovo vsakdo še z večjim zadovoljstvom pogledal spomine preteklosti.

—sJ

Gledališka družina iz Podnarta zopet gostovala na Jesenicah

Ni dosti krajev, kjer bi bili kulturno - prosvetni in športni delavci vključeni v eno društvo. Tak primer je v Podnartu; vsi delujejo v okviru TVD »Partizan«.

Posebno delavna je gledališka družina. Čeprav v letošnji sezoni doma ne morejo nastopati zaradi preurejanja odra in dvorane, so naštudirali že nekaj gledaliških del, s katerimi gostujejo po raznih krajih.

Minulo soboto zvečer je gledališka družina »Partizan« iz Podnarta gostovala v Delavskem domu na Jesenicah s Feldmanovo dramo v treh dejanjih »Iz temnih dni. Za to dramo, ki je najsvetlejši primer ljubezni do sočloveka, je vladalo med Jeseničani precejšnje zanimanje, zaradi že uspelega prvega gostovanja Podnartčanov na Jesenicah. Dvorana sicer ni bila povsem zasedena, vendar je bilo občinstvo igralcem hvaležno in jih je nagradilo s primernim aplavzom. V radovljiškem okraju dobro poznan režiser Janez Lampič, je znal vloge za zahtevno dramo »Iz temnih dni« lepo razdeliti in je ponovno dokazal svoje režiserske in igralske sposobnosti.

Junakinjo vsega dogajanja dr. Valentino, šefa oddelka v bolnici, je igrala Mimi Juvanova. Bila je v resnici živ primer iskrene ljubezni do sočloveka. Njeno asistentko dr. Kraljičevo je dobro zaigrala Milka Solarjeva; asistenta dr. Belinića pa Petko Šlegel, ki je sicer še mlad, vendar izrazit gledališki talent. Brezposelnega profesorja Varešanina je mojstrsko podal Milan Lampič, policijskega ravnatelja dr. Cvitana pa režiser Janez Lampič. Zahtevno vlogo je prikazal tako mojstrsko in doživeto, da ga je občinstvo v vlogi policijskega ravnatelja kmalu zamrzilo. Dobra je bila tudi njegova tajnica Kristina Šmidova in tudi igro bolniškega sluge Razpeta je treba omeniti.

Jesenice

Drž. gimnazija na Jesenicah, ki je edina popolna gimnazija v radovljiškem okraju, se lepo pripravlja na proslavo v počastitev 10-letnice obstoja. Na proslavi bodo nastopali pevci, recitatorji, igralci in telovadci — vsi dijaki šole. Hkrati s počastitvijo desetletnice svojega obstoja, bo jeseniška gimnazija počastila tudi 10-letnico osvoboditve. Proslava bo še v mesecu maju.

V Škofji Loki si še želijo koncertov

Letos škofjeloška publika zelo hvaležno sprejema koncerte. Poleg solistov Poldeta Polenca in Sonje Drakslerjeve je obiskala svoj stari kraj vojaška godba iz Šentvida in s sodelovanjem solistov priredila uspel koncert. V soboto — ob 10. obletnici osvoboditve — pa so priredili večer pesmi in opernih arij tenorist Gašper Dermota, basist Zdravko Kovač in sopranistka Sonja Hočevarjeva.

Pevci so razdelili program v dva dela. Prvega so posvetili namenu koncerta in izvajali predvsem domače samospeve Simonitija, Pavčiča, Gerbiča in Sachsa. Tako so Škofjeločani slišali nekatere skladbe že drugič. Zopet so bili nad Simonitijevo »Talcem«, ki jo je zapel Gašper Dermota, najbolj navdušeni. Sonja Hočevarjeva pa si je s švedsko narodno »Ko mi je bilo 14 let«, takoj osvojila publiko.

V drugem delu smo poslušali predvsem glasbo opernih klasikov: Verdija, Leonkavala in Rossinija. Prodorni bas Z. Kovača se je posebno uveljavil v ariji »Don Bazilija«. Poslušalcem sta ugajala tudi dueta, ki so jih pri prejšnjih koncertih pogrešali. Dermota in Hočevarjeva sta si izbrala duet iz opere »Don Pasquale«. Basist in tenorist pa sta z duetom iz Smetanove »Prodane neveste« izzvala ponovitev. Pri klavirju je bila Mileva Trost-Reboljeva.

Po vseh teh koncertih lahko ugotovimo, da so škofjeloški poslušalci zelo dovzetni za lepo petje. Važno je le, da bi jih prihodnji koncerti le še pritegnili, zato bodo morali biti tudi koncertanti pri izbiranju programa zelo pazljivi.

—j—

„Teden kulture" na Javorniku in Koroški Beli

Tudi na Javorniku in Koroški Beli proslavljajo obletnico osvoboditve s celotedenskim programom pod naslovom »Teden kulture«. S proslavljanjem so začli preteklo nedeljo. Po promenadnem koncertu in otvoritvi razstave zgodovinskega materiala iz NOB, je bil popoldne na sporedu telovadni nastop. Nastopilo je nad dve sto telovadcev in telovadk, od najmlajših do članov in članic. Veliko število gledalcev je z aplavzi pozdravljalo nastopajoče v orodni telovadbi, prostih vajah in parterni telovadbi. Vendar bi bilo prav, da bi se nekateri oddelki temeljiteje pripravili na tak nastop, s čemer bi pridobila sama prireditev.

V naslednjih dneh so imeli na sporedu razne druge predstave kot šahovski dvoboj s šahisti z Jesenic itd. V sredo so gostovali tudi Bohinjci s Cankarjevimi »Hlapci«.

Glavni del prireditev bo v soboto in nedeljo. Tedaj bodo sodelovali tudi pevski zbori, godba, tamburaški zbor »Svobode« iz Trbovelj, pevski zbor iz Bohinja in drugi. V soboto bodo nastopali pevski zbori, istočasno bodo razvili tudi nov prapor DPD »Svobode«, kateremu bo kumoval predsednik Zveze Svobod in član CK ZKS tov. Ivan Regent. Naslednji dan, v nedeljo bodo imeli odhod na Pristavo, kjer bodo priredili velik miting. Sodelovali bodo tudi gostje iz Trbovelj.

„Iz temnih dni" na odru v Ljubnem

Dramska sekcija TVD »Partizan« Podnart, ki se vedno bolj uveljavlja kot ena najboljših podeželskih igralskih družin, je dne 30. aprila t. l. uprizorila v Ljubnem dramo hrvatskega dramatika M. Feldmana »Iz temnih dni«. Uprizoritev drame, kar se sicer le redko pojavlja na naših odrih, je bila primerna počastitev praznovanja 14. obletnice ustanovitve OF in Praznika dela. Povede nas v čase, ko so najpogumnejši borci za pravice delovnega ljudstva tvegali prve težje spopade z izkoriščevalskim razredom predapril. Jugoslavije in njegovimi opričniki — brezdušnimi policisti, ki niso izbirali sredstev za zadušitev gibanja nezadovoljnih delavskih množic.

Dramski družini »Partizan« Podnart je, pod močno roko režiserja Janeza Lampiča, uspelo s prikazanim delom osvojiti slehernega gledalca. Vsi nastopajoči so podali svoje vloge doživeto, s pravim odnosom za soigro in vzornim znanjem teksta. Tudi najzahtevnejšim situacijam so bili kos.

Nedvomno pripada največ zaslug režiserju, ki mu je uspelo ustvariti res harmonično uprizoritev, v kateri glavne osebe niso izstopale — kar se sicer na podeželskih odrih rado dogaja. Tudi scena je ustrezala vsebini drame in učinkovito podprla dogajanje na odru.

Vsako leto korak naprej!

Uspehi igralske družine v Pirničah

Kulturno - umetniško društvo »Komandant Stane« v Pirničah pri Medvodah se pripravlja na zaključno predstavo v tej sezoni: Klinarjevo dramo »Vida - Staša«, ki prikazuje delo ilegalke — partizanke.

Dve leti bo kmalu, odkar so Pirničani pričeli igrati na prostornem odru v prijetni dvorani zadružnega doma. Vsako leto je opaziti napredek: dvig kvalitete uprizoritev in tehnično izpopolnitev odra.

»Kar podrite ta zid in to opeko prodajte, da boste imeli vsaj nekaj koristi od tega!« — je svetoval pred štirimi leti tov. Horvat, član Republiškega izvršnega odbora Ljudske prosvete. Ko pa so mu povedali, da hočejo dograditi zadružni dom, da hočejo imeti lepo dvorano z modernim odrom, jim je rad z nasveti pomagal. Začeto delo, ki je zaradi raznih ovir in težav takrat res stalo, je hitro napredovalo, brž ko je tov. Tavčar izposloval kredit za dograditev zadružnega doma. Tov. Resnik je prevzel vodstvo gradbenega odbora, obe učiteljici sta organizirali prostovoljno delo. Z marljivostjo in podporo vsega prebivalstva jim je uspelo, da je bila že 4. VII. 1953 otvoritev novega doma. Veliko je bilo še težav in pomanjkljivosti, a z vztrajnostjo in skupnimi napori so jih postopoma premagali. Občinski ljudski odbor v Medvodah je z razumevanjem spremljal delo Kulturno-umetniškega društva v Pirničah in, ko je kazalo, da zadružnega doma ne bo mogoče vzdrževati, je prevzel breme plačevanja amortizacij za ta dom, posiopje pa je ostalo v upravi domačega Kulturno-umetniškega društva. Predsednik društva, tov. Resnik, z največjo skrbjo upravlja stavbo in si prizadeva za čim boljšo tehnično opremo odra. Letos so že nabavili novo glavno zaveso, garnituro lesonitnih kulis in tri reflektorje.

V igralsko družino so vključeni odrasli člani in mladina. Tudi pionirji zelo radi igrajo. Ponosni so na svoj oder, saj so tudi oni po svojih močeh prispevali pri gradnji doma. Mladinci in mladinke, ki rastejo iz pionirskih vrst, nastopajo najprej v mladinskih igrah, nekateri izmed njih pa se vedno bolj uveljavljajo tudi v težjih vlogah med odraslimi igralci. V tej sezoni so z uspehom igrali igro iz kmečkega življenja »Revček Andrejček«, iz mestnega okolja pa komedijo »Zaradi stanovanja«; oboje je režiral tovariš M. Tavčar. Z mladino pa je naštudirala pravljično igro »Pastirček Peter in kralj Briljantin« tov. Jesiharjeva, ki že deset let vzgaja mladino v Pirničah s šolskim in izvenšolskim delom. Kljub temu, da že sedmo leto poučuje dva razreda, še najde čas za vaje in drugo delo v odboru društva. Otrokom primerna igra »Pastirček Peter in kralj Briljantin« je dosegla nepričakovan uspeh. Malčki so pri odprti sceni glasno reagirali z jokom, smehom in ploskanjem. Ta igra ni navdušila le tamkajšnjih otrok, ampak tudi pionirje iz Šentvida pri Ljubljani, Preske in Šmartna pod Šmarno goro, ki so si pod vodstvom svojih vzgojiteljev prišli skupno ogledat to predstavo. Pionirji okoliških šol so se radi odzvali povabilu mladih pirničkih igralcev, nastopajoči pa so jim za moralno in materialno podporo zelo hvaležni.

Z zaključno predstavo v letošnji sezoni — »Vido - Stašo«, bodo 15. maja člani Kulturno-umetniškega društva v Pirničah, proslavili deseto obletnico osvoboditve. Vsi sodelujoči so vložili v to delo veliko truda; upamo, da tudi uspeh ne bo izostal. S te uprizoritvijo bo storjen spet korak naprej k dognanemu, naprednemu ustvarjanju na amaterskem odru.

S. G.

IVERI

NAGRADE NAŠIM KNJIŽEVNIKOM

Komisija za podelitev nagrad Zveze književnikov Jugoslavije je na svojem zadnjem sestanku podelila nekaj nagrad za leto 1954 našim najboljšim književnikom.

Za življenjsko delo je Vikto Car Emin dobil 500.000.— dinarjev; Aleksander Vučo je za roman »Raspust« prejel 200.000.— dinarjev Josip Vidmar za svoj literarni esej »Meditacije« 200.000.— dinarjev; Mato Baloti za knjigo »Puna je Pula« 200.000.— dinarjev; Ivo Andrič za novelo »Prokleta avlija« 200.000.— dinarjev in Vjekoslav Kaleb za knjigo »Divota prašine« tudi 200.000 dinarjev.

Med tržiškimi športniki *in še kaj...*

Dež je padal in k sreči sem še kolikor toliko suh prišel pravočasno na vlak. Zadovoljen sem se udobno vsedel v železniški voz in koval načrte, kaj moram danes zvedeti o delu in o življenju tržiških športnikov.

Kmalu sem zaslišal žvižg in »tržiška fajfa« je počasi, kašljajoče potegnila tistih nekaj železniških voz. Po vsoti denarja, kolikor sem ga dal za vozni listek, sem sklepal, da se bom peljal približno 15 km. Toda da se bom peljal tudi s 15 km na uro si nisem mislil. Presenečen nad tako počasnim cincanjem sem že skoraj pozabil po kaj sploh grem v Tržič...

Pa dovolj tega opisovanja te dolgočasne vožnje v Tržič!

SMUČANJE JE V TRŽIČU LJUDSKI ŠPORT

Če hočemo govoriti o športu v Tržiču potem moramo brez oklevanja začeti pri smučanju. Mladi in stari, vsi so smučarji. Zelenica pa je njihov malik, kateri vsi »pojejo« najlepše hvalnice, ker je pol leta pod snegom.

Tržiški smučarji bodo letos obhajali tudi »manjši« jubilej — 30-letnico smučarskega kluba, ki je bil ustanovljen leta 1925. Kot skoraj povsod pred vojno, je bilo tudi delo smučarjev v tem klubu precej težko. Med klubske odbornike so se vrinili skoraj sami nemškutarji, tekmovalci pa so bili Slovenci, naši gorenjski fantje. Razumljivo nam mora torej biti, da njihovo delo res ni bilo prav lahko, kljub temu pa so se tekmovalci z veliko voljo in požrtvovalnostjo do zmage, seveda pa tudi z znanjem, že več let pred vojno borili za najboljša mesta med smučarji v naši domovini. Omeniti moramo, da so v Tržiču dobri smučarji samo v alpskih disciplinah (slalomu, veleslalomu in smuku), ker imajo samo za take vrste smučanja primerne terene.

Kot vse drugo je med vojno prenehalo tudi smučanje, po vojni pa je zaživelo kot še nikdar prej. Kmalu so se začeli vrstiti uspehi za uspehi. Malokdo je, ki ni še slišal za imena kot so Štefe, brata in sestro Lukanc,

Janko Štefe

brata Krmelj, brata Križaj itd., ki so zmagovali na raznih smučiščih doma, sem in tja pa tudi v tujini. Največji uspeh, ki ga je dosegel Tržičan pa je 13. mesto Janka Štefeta v smuku na smučarski olimpiadi 1952. leta, ki je bila na Norveškem. Omeniti moramo tudi to, da so bili na vseh povojnih armijskih prvenstvih zmagovalci Tržičani.

Na uho pa sem ujel tudi drugo, slabo stran tržiških smučarjev, zato obrnimo še malo te »ase« (predstavljajmo si, da imamo v rokah karte) in videli bomo tudi črne in temnejše »madeže«. Najboljši smučarji iz Tržiča so tudi stalni državni reprezentanti v alpskih disciplinah, zato imajo kot taki tudi veliko večje možnosti za napredek kot naši mladinci. Žal pa se tako bojijo, da bi se mednje vrinili prav ti mladi, nadarjeni smučarji, da se njihovim neuspehom raje smejejo, kot da bi jim pokazali, kaj jim še manjka, čeprav so večkrat bolj nadarjeni za smučanje kot oni sami. Vendar pa upamo, da bo kmalu bolje, saj jim je dal že lansko leto zgled Slavko Lukanc. (Menda zato, ker sam ne bo več tekmoval. Začetek je pa le!)

DVORANA JE ŽE PREMAJHNA

Takoj ko je bila naša domovina spet svobodna, so se v tržiški telovadnici začeli zbirati mladi in stari, cicibani in pionirji — vsi navdušeni telovadci. Že isto leto so priredili večji telovadni nastop in z njim dosegli pri Tržičanih veliko odobravanje, kar je imelo za posledico, da so se njihove vrste zelo hitro množile. 1946. leta so vsi tržiški športniki začeli z udarniškim delom graditi večje športno igrišče, ki pa je žal še do danes ostalo takšno, kakršnega so lahko naredili res samo z udarniškim delom!

Čeprav so že 1953. leta obhajali 50-letnico telovadbe v Tržiču in takrat imeli tudi veliko telovadno manifestacijo, je po vojni moralo njihovo delo pričeti znova. Danes pa je v TVD »Partizan« že več kot 300 članov, med njimi večina mladincev, ki jim je telovadnica za njihovo delo kljub temu, da so jo preuredili, precej premajhna. Radi bi videli, če bi jo lahko kar po ribniško razširili.

Tržiški telovadci so dosegli že veliko uspehov, saj imajo stene klubske sobe skoraj prekrite z diplomami in pokali. Člani nižjega razreda so na državnem prvenstvu v Splitu osvojili celo drugo mesto. Največji uspeh, ki so ga dosegli pa je, da so bili v kranjskem okraju zaporedoma (1947 do 1949) najboljše TVD »Partizan« in si priborili v trajno last prehodno zastavo. Prav tako pa je tudi velikega pomena drugo mesto celotnega društva 1952. leta na republiškem prvenstvu v Ljubljani.

TVD »Partizan« nima samo telovadcev, temveč ima še tudi lahkoatletsko in odbojkarsko sekcijo, ki obe sistematično vadita. Za kratek čas pa gojijo tudi ostale športe in upajo, da jim bo kmalu uspelo ustanoviti še kakšno sekcijo.

NOGOMETAŠI NAVDUŠUJEJO TRŽIČANE

Dež še kar ni hotel ponehati. Celo nasprotno. Vedno močneje je padal. Jaz pa sem moral iz enega konca Tržiča na drug konec in to brez dežnika. Bal sem se, da bi se prehladil in sem tako hitro hodil, da mi je bilo že pošteno vroče in hotel sem se odžejati. Zato sem šel v tržiško kavarno in si naročil borovničev biser. Nisem ga dobil! Vprašal sem, če imajo morda kakšne druge vrste sadni sok, pa ga tudi nimajo! Žejen sem bil in zato sem popil kar malo kemične vode — šabeso — k sreči pa mi ni škodila. Za tržiške športnike pa bi bilo vseeno priporočljivo, če bi v kavarni točili za mlade ljudi tudi sadne sokove, ki bi njihovemu zdravju samo koristili.

Prišel sem do odbornika nogometnega kluba in sem se z njim pogovoril na kratko o tržiških nogometaših. Tudi oni so začeli »natepavati« žogo že takoj po vojni. Za žogobrc pa so jih predvsem navdušili pripadniki JLA in kmalu so skupno z njimi sestavili že zelo močno nogometno moštvo. Treningi in treningi tekem, ki so jih imeli med seboj so kmalu rodili prvi uspeh. Tržičani so si priborili pravico tekmovati v prvi republiški ligi. To je bilo 1948. leta in to je bil tudi njihov največji uspeh, čeprav so še isto leto izpadli iz tekmovanja med najboljšimi slovenskimi moštvi. Takrat je potem tudi nogometno življenje v Tržiču precej zaspalo in je »šepalo« do lanskega leta. Lani pa so začeli z novim elanom, treningi so bili redni in na igrišču se je zbiralo vedno več aktivnih nogometašev in »kibicev«. Danes jih je v klubu že nad 50. Želja, da bi se letos spet borili med najboljšimi v Sloveniji samo še utripa, kajti verjetno bodo na lestvici Gorenjske nogometne podzveze le za las prekratki. Če jim to ne bo uspelo letos, lahko skoraj zagotovo trdimo, da jim bo pa drugo leto.

Dež je še kar padal. Jezen sem bil že nanj, moker do kože in sem jo mahnil domov, čeprav sem vedel, da so v Tržiču še navdušeni motoristi, kegljači, strelci, alpinisti, planinci itd. Pri njih se nisem mogel več oglasiti.

Vesel sem bil, ko sem stopil v avtobus, kmalu pa so se mi spet naježili lasje in obraz se mi je kislo potegnil — prišel sem z dežja pod kap. Zunaj, na cesti, so padale na mene drobne kapljice dežja, v avtobusu pa so od strehe kapljale debele kaplje kot lešniki. K sreči so nas potem preselili v drug avtobus, ki je imel streho celo in tako sem se srečno in že malo osušen pripeljal domov.

FaBo

Veleslalom v Vratih

V nedeljo bo 4. mednarodni zlatorogov veleslalom v Vratih, za katerega je pri vseh prijateljih smučanja veliko zanimanje. Organizatorji pričakujejo, da se bo letos te prireditve udeležilo še precej več tekmovalcev kot prejšnja leta. Za tekmovanje je prijavljenih že tudi precej predstavnikov avstrijskih alpskih smučarjev.

Letos bo temu tekmovanju pridruženo še tekmovanje gorskih reševalcev in že tradicionalni bukov smuk. Zlasti bo verjetno zabavno in tudi zanimivo tekmovanje za bukov pokal, katerega se običajno udeleže naši najvidnejši planinski in športni veterani kot so Čopov Joža, dr. Miha Potočnik in drugi. Pred dvema letoma smo na tekmovalni progi lahko videli celo črnca — znanega alpinista Kramžarja.

Zmagovalec bukovega smuka bo prejel bukov pokal, za zmagovalca zlatorogovega veleslaloma pa so že pripravili lično izdelano plaketo v obliki ponosno vzravnanih zlatorogov in kot diplome umetniško izdelane fotografije z našimi planinskimi motivi.

V Kranju je bil cros

Preteklo nedeljo je bil v Kranju kros »Osvoboditve« na katerem so sodelovali dijaki srednjih in strokovnih šol iz Kranja. Med posamezniki so bili najboljši: mladinke — Partova in Bičkova, mladinci — Končan in Pernuš, članice — Dežmanova in Šoberlova, pri članih pa S. Doki in Vučkovič. Kot moštvo so bili najboljši dijaki tekstilnega tehnikuma.

Za 10. obletnico

Namiznoteniški igralci Triglava iz Kranja bodo imeli 19. in 20. maja v počastitev 10. obletnice osvoboditve velike namiznoteniške prireditve. 19. maja ob 15. uri bo sindikalno prvenstvo mesta Kranja, ob 20. uri pa bo dvoboj ligaških moštev Industrigradnje iz Zagreba in domačega Triglava. Dvoboj bo prav gotovo zelo zanimiv, saj so Zagrebčani drugo moštvo na lestvici najboljših v svoji republiki.

Srednješolci se bodo borili za naslov najboljšega namiznoteniškega igralca Kranja 20. maja ob 15. uri, zvečer ob 20. uri pa se bo srečala delavska mladina mesta Kranja na ekipnem turnirju.

Vse prireditve bodo v zgornji dvorni Sindikalnega doma.

Kranjski strelci za 10. obletnico osvoboditve

Ob 10. obletnici osvoboditve je strelska družina »Jože Jereb« iz tovarne »Tiskanina« v Kranju pripravila tri lepe pokale za tekmovanja kranjskih strelskih družin. Dva pokala je podarila sindikalna podružnica »Tiskanine« in sta namenjena najboljši članski in mladinski ekipi; za najboljšo žensko ekipo pa je pokal daroval delovni kolektiv podjetja. Tekmovanje za omenjene pokale bo v drugi polovici meseca maja in bo posvečeno 10. obletnici osvoboditve.

Strelska družina »Jože Jereb« nosi ime po prvoborcu za delavske pravice in se uveljavlja na vseh tekmovanjih strelskih družin v Kranju, Tržiču in na Jesenicah. Družina obstoja že od leta 1952 in je številčno precej močna, saj ima nad 100 aktivnih članov. V letu 1953 je članska ekipa postala republiški prvak v hitrem streljanju z vojaško puško, v letu 1954 pa si je priborila pokal v trajno last.

Doseženi uspehi družine so rezultat požrtvovalnosti in discipline ter medsebojne pomoči članov; istočasno pa so tudi plod razumevanja delavskega sveta, upravnega odbora podjetja in sindikata, ki nudijo strelstvu vso pomoč.

Na območju Kranja obstoja 8 strelskih družin, katere nimajo strelišča. Nujno je, da bi si s prizadevanjem oblasti in enot JLA zgradili novo strelišče; razni gradbeni material pa bi prispevali delovni kolektivi. Tako bi strelstvo z njihovim sodelovanjem množično zajelo predvsem pionirje in mladince.

Prireditve kranjskih šahistov

Kranjski šahisti so 5. maja začeli s prireditvami za 10. obletnico osvoboditve. Skupno s pripadniki JLA so imeli klubski brzoturnir, katerega se je udeležilo 28 šahistov, ki so igrali v treh skupinah. Zmagovalec brzoturnirja je bil Srdjan Bavdek pred Skorubom (JLA) in nadarjenim mladincem Sagadinom.

15. maja in 5. junija pa bodo imeli kranjski šahisti še dve prireditvi v okviru proslav za 10. obletnico in počastitev rojstnega dne maršala Tita. Na prvi prireditvi se bodo srečala na brzoturnirju pionirska moštva kanjskega okraja za naslov okrajnega prvaka, kateri bo imel potem pravico sodelovati na republiškem prvenstvu, ki ob 22. maja v Ljubljani. Prireditev bo v domu JLA. 5. junija bodo v medsebojnih srečanjih pomerili svoje moči šahisti vseh kranjskih sekcij.

Loški košarkarji lepo napredujejo

Loški košarkarji so danes slavili ponovno zmago. Na domačem igrišču so premagali drugo ekipo kranjskega Triglava, okrepljeno z dvema igralcema prve kranjske garniture Ilovarjem in Petričem I., z rezultatom 46:27.

Naslednjo nedeljo bodo Ločani nastopili na Jesenicah.

Gorenjski pionir

Naš gorski svet

Nad prelepo žirovsko kotlino se je razpelo mlado pomladno jutro. Sonce je pozlatilo vrhove planin. Zdaj pa zdaj se je odnekod prikazal sončni žarek tudi nad Žiri in raztrgal megleno kopreno.

S tovariši sem stal pod vznožjem Mrzlega vrha. Ta mogočni orjak je bil videti zamišljen. Na osojnih predelih njegovih ogromnih pleč je ležal sneg, ki je prijazno mežikal v soncu. Nad sivim poglavarjem žirovskih planin se je razprostiralo jasno nebo, le nad Jarčjo dolino je jadral bel oblak. Med gozdovi so se belile jase in samevale kmetije. Nad vrhom je plaval kragulj. Njegov krik je prerezal gorsko tišino.

Slaba steza se je pričela strmo dvigati. Ob njej je prijazno kukal v pomladno jutro teloh v beli srajčki. Nekoliko stran je zamišljeno stala jelka. Verjetno je sanjala o onih časih, ko je pod njo umiral mlad partizan, ko je pod njo umiralo mlado dekle.

Bukov gozd nam je zakril Žiri. Steza nas je pripeljala v samotno grapo. Čista gorska voda se je jezno premetavala med kamenjem. Ob potoku je cvetel modri jeternik. Tovariš je zamrmral: »Prečuden cvet je v grapi črni«.

Na jasi malo pod vrhom, smo posedli na tla in zastrmeli v ta prekrasen gorski svet. Pod menoj se je v neenakomernih sunkih pozibaval svišč. Iz njega je malo pozneje pokukala čebelica, vsa prašna od peloda. Vsa narava se je prebujala. Prevzeti od lepot naših gora in grap smo se vzdignili in nadaljevali pot. Končno smo prispeli h koči, od tu pa smo krenili na vrh. Pod nami so se belile Žiri. Zlato sonce je ogrevalo vrh in njegove gorske rojake. Ogledali smo si tudi nekdanje italijanske utrdbe. Nehote mi je postalo srce žalostno ob misli, da bi bil ta lep svet izven naših meja. Malo izmučen sem sedel na štor. Moje oko je pozdravljalo okoliške hribe. Na žirovski strani je še ležal sneg, medtem ko ga je bilo na idrijski težko opaziti. Proti Notranjski je pela sekira. Njen odmev se je lovil po grapah.

Res, najlepša si ti, domača zemlja!

Ivan Pivk
III. razr. gimn., Žiri

KOLO ZAIGRAJMO...

Ko sem se vračal s kopališča v Radovljici, po Kopališki cesti, nejevoljen in žalosten obenem, da sem tokrat tako malo opravil, sem nehote prisluhnil pesmi, ki mi je prihajala na uho iz hiše na desni: »Kolo zaigrajmo, kolo partizansko...« Takoj sem ugotovil, da so to glasovi, ki še niso »mutirali«. Vstopim, zgolj zaradi radovednosti. V hipu sem prijetno presenečen, ker sem se znašel v radovljiškem otroškem vrtcu.

Če bi me kdorkoli povprašal ali imajo v Radovljici otroški vrtec, bi mu odgovoril pritrdilno. In to v globokem prepričanju! Saj morda ni mesta ali industrijskega središča, kjer ne bi bilo teh koristnih ustanov. Za radovljiškega pa nisem točno vedel, kje je.

Vstopim. Predsoba. Iz predsobe vodi več vrat in skozi nje lahko prideš v različne prostore vrtca. Skozi ona na desni slišim zopet iste glasove kot trenutek prej na cesti, ki drug drugega prehitevajo: »Tovarišica, jaz, tovarišica, jaz tudi, pa še jaz!«

Nekaj časa tu stojim, obotavljam se ali naj potrkam in vstopim, ali ne! Zmaga radovednost! In že sem v lepi sobi, polni majhnih mizic in stolov, z zidovi poslikanimi s pravljičnimi osebami.

»Zdravo!« se je oglasil ne popolnoma enoglasni pozdrav. — Zmeden sem bil na prvi mah, tako da jim še odzdravil nisem.

Vsi cicibani, malčki, 52 po številu, so lepo v polkrogu »po turško« sedeli na tleh, med njimi pa njihova vzgojiteljica — dopoldanska mamica — Pavla Dolinarjeva.

Zmotil sem jih prav sredi »nastopa« — prireditve, ki se je pravkar pričela. Prejšnji dan so imeli v počastitev 10. obletnice osvoboditve partizanski pohod in danes prireditev. Ni bila posvečena meni — sicer nenavadnemu gostu — zahvaliti moram zgolj slučaju, da sem prišel ravno ob pravem času.

Mala Andrejka se je že priklonila svojim poslušalcem in zapela tisto: »Vrtec ogradila bodem...« Za pesem, lepo zapeto, jo je »resni avditorij« nagradil z glasnim odobravanjem. Tudi Nevenka je lepo zapela pesmico, za katero pravi, da ji je najbolj všeč: »Mamica moja je strašno bogata, nima zlata..«

Nastopajoči so se vrstili drug za drugim. Začetne »treme« — katere kot mi je pozneje dejala tovarišica vzgojiteljica, nimajo če so sami — so se kmalu znebili.

Na vrsto je prišel Marjanček, ki menda za svoj rojstni dan že ni upihnil 4 sveč na torti, in »stilumno« zapel: »Smo fantje mladi, če zmanjka vojakov, pa pojdemo mi!« in Matjažek, ves drgetajoč in nepremično zroč v eno točko na nasprotnem zidu, je polglasno zapel: »Dobra volja je najbolja...«

In še in še! Vsi so hoteli nekaj zapeti, nekaj recitirati. Celo tisti, ki so že nastopili! Toda ura je bila 10, čas za malico. Vzgojiteljica je zaklicala: »Kdo bo dežurni?« — »Jaz, jaz«, vsi so hoteli biti. Toda. — »Ti pa danes ne boš, ker nisi bil priden — o, ti tudi ne, ker si nagajal Liljani«, jim je z glasom, kateremu bi bilo nesmiselno ugovarjati, odgovarjala tovarišica vzgojiteljica. Končno je le izbrala najpridnejše, ki so potem pazili, da so se »obredi« pred malico v redu izvedli (pranje rok itd.).

V pisarni smo se nato pogovarjali o cicibanih, o vsakodnevnem 5 urnem delu vzgojiteljev s temi malčki, ki jih vsako jutro pripeljejo, na delo hiteče mamice, ob pol osmih zjutraj, in jih odpeljejo domov ob pol enih. Življenje v vrtcu je za vsakega cicibana svet zase. Zato je nemalo pomembno, kako z njimi ravnajo. Doma v okviru družine, in tudi ob brezskrbni zabavi v vrtcu, se vzgaja mladi rod.

Veliko truda in ljubezni je treba vložiti, da mine tem cicibanom dopoldne v veseli igri in zabavi, od katere pa se morajo tudi nekaj naučiti. Zato bo Marjanček, šele pozneje, ko bo »velik«, popolnoma razumel besedilo pesmice, ki jo najraje zapoje in katero se je naučil v vrtcu: »Če zmanjka vojakov, pa pojdemo mi...«

— — —

Stavba otroškega vrtca v Radovljici je na idealnem kraju. Toda žal ni v njej samo vrtec. Na vrhu je še nekaj zasebnih stanovalcev. Dobro bi bilo, ko bi se za te ljudi našla stanovanja kje drugje. Vrtec bi tako lahko v celoti služil svojemu namenu, saj je še mnogo staršev, ki bi radi dali svoje otroke v vrtec pa tega ne morejo, ker jih vrtec toliko ne more sprejeti.

Dobro bi bilo rešiti ta problem, seveda v okviru možnosti!

I. AUSEC

Nagradni kotiček

»120. OBLETNICA SIMONA JENKA«

Danes, dragi pionirji, objavljam že tretjo uganko za naše nagradno žrebanje. Ponovno pa vas opozarjam, da boste k poslani rešitvi sigurno priložili tudi izrezan kupon. Nekateri so, ki pri prejšnjih rešitvah tega niso naredili, zato naj to store še pravočasno, dokler ne bom žrebal!

Besede pomenijo: 1. pripovedna oblika v kateri nastopajo živali, 2. del ženske obleke, tudi nogometni igralec, 3. popotnik, 4. v njej so doma žebljarji, ki so 1. maja praznovali 60-letnico, 5. vsak začetek ima..., 6. domača in tudi divja žival, 7. šolska potrebščina, 8. iz cvetja pionirke zelo rade spletajo... 9. zanj tekmujejo na raznih tekmah, 10. poleti je...

Če ste v lik vpisali pravilne rešitve, boste v srednji navpični vrsti od zgoraj navzdol brali ime in priimek našega velikega pesnika.

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	

Vas vse najlepše pozdravlja
Vaš Kosobrin

KUPON ŠT. 3

Iz sodnih dvoran

Pred Okrajnim sodiščem v Škofji Loki so bili pred kratkim obsojeni Stanislav Zorc, Marjan Gašperlin in Anton Benčina, bivši uslužbenci, delavci podjetja »Odpad« v Ljubljani. Vsi trije so proti koncu leta 1953 prevažali odpadno železo in drugi odpadni material iz Železarne na Jesenicah v skladišče »Odpada« v Ljubljani. Pri treh vožnjah pa so se ustavili med potjo v Škofji Loki, vzeli nekaj materiala iz avtomobila in ga prodali že pokojnemu upravniku »Odpada« v Škofji Loki. Po podatkih, ki so bili ugotovljeni v kazenskem postopku, so prodali najmanj 366 kg bronastih odpadkov, 220 kg bronastih ostružkov in 36 kg bakrenih odpadkov, v skupni vrednosti 75.690 dinarjev. Izkupiške, ki so jih prejeli za prodani material pa so med seboj delili. Vodja je bil Stanislav Zorc, zato je prejel tudi največjo kazen in sicer 4 mesece zapora, Marjan Gašperlin je bil obsojen na 2 meseca in Anton Benčina na 3 mesece zapora.

— — —

Jože Bernik, Milan Gartner in Ivan Čadež, vsi iz okolice Škofje Loke so se v preteklem letu na veselici v lovski noči na Starem vrhu pri Škofji Loki pretepali. Pri tem pretepu je Jože Bernik s ključem od hišnih vrat udaril Alojza Bernika po glavi, Milan Gartner pa s pivskim kozarcem Alojza Bernika po glavi, nato pa je še Ivan Čadež z nekim trdim predmetom udaril Milana Gartnerja po glavi, Milan Gartner pa je vrnil Čadežu udarec s steklenico po glavi. Tako so Ivan Čadež, Alojz Bernik in Milan Gartner dobili lažje telesne poškodbe. Za to vročekrvnost je sodišče obsodilo Jožeta Bernika in Ivana Čadeža na 10 dni, Milana Gartnerja pa na 14 dni zapora.

— — —

Mario Kosmač in Anton Močnik iz Volake v Poljanski dolini, se kaj rada ukvarjata s preprodajo lesa in drv, ne da bi imela za to dovoljenje. V jeseni 1954 sta ob raznih prilikah prodala Antonu Mlakarju, mesarju iz Gorenje vasi, mešana drva za kurjavo, prav tako pa sta še prodala tudi nekemu drugemu 3 kub. m drv. Oba sta se zagovarjala, da nista vedela, da je preprodaja drv prepovedana, vendar sodišče temu zagovoru ni verjelo in je Kosmača in Močnika obsodilo, vsakega na 25 dni zapora.

— — —

Pred kratkim se je moralo pred sodiščem v Škofji Loki zagovarjati tudi več trgovskih poslovodij in upravnikov trgovskih podjetij, ki so v svojih poslovalnicah prodajali petrolej dražje kot po 110 din za kg. Ta cena je bila določena z odlokom o najvišjih prodajnih cenah za nekatere proizvode. Tržna inšpekcija OLO Kranj je ugotovila te prestopke, ki pomenijo kršitev predpisov o cenah, zaradi česar je to zadevo obravnavalo tudi sodišče. Tako je bil Franc Babič, upravnik trgovskega podjetja Železnina Škofja Loka, obsojen na 4000 din denarne kazni, Bernarda Trobec, poslovodkinja trgovskega obrata KZ Loka na 3000 dinarjev, Jože Košenina, poslovodja trgovskega obrata KZ Trata - kolodvor na 3000 din denarne kazni in Kristina Pokoren, poslovodkinja trgovskega obrata KZ Žabnica na 5000 din denarne kazni. Poleg teh že obsojenih poslovodij pa se bo moralo zaradi istega kaznivega dejanja zagovarjati še nekaj poslovodij. To naj bo opozorilo našim trgovskim uslužbencem, da se je treba v primerih, ko so cene določene, predpisov tudi držati.

— — —

Vinko Dolinšek iz Štefanje gore je nekega dne v decembru preteklega leta v večernih urah videl na dvorišču podjetja »Kurivo« v Kranju, 3 tonsko ročno dvigalo za voz in ga ukradel. Dvigalo je vredno približno 7000 dinarjev. To dvigalo je potem tudi takoj prodal naprej za 7500 dinarjev. Za to tatvino ga je sodišče obsodilo na 4 mesece zapora.

— — —

Maks Šifler iz Veštra pri Šk. Loki, kakor je videti, ne pozna šale. Dne 23. 2. 1955 v popoldanskih urah mu je neki učenec osnovne šole v Škofji Loki po nesreči vrgel snežno kepo. To ga je razjezilo, da je skočil za učencem, ga udaril z roko po obrazu, učenca dvignil in ga z vso silo vrgel na tla tako močno, da je Dolinar obležal v nezavesti. Ob udarcu na kamenje pa je na čelo dobil tudi rano. Šifler je priznal, da je učenca udaril, zanikal pa, da bi ga vrgel ob tla in navaja, da se mu je sam izmuznil iz rok in padel na tla. Priče pa so ta njegov zagovor ovrgle ter je bil Maks Šifler za ta postopek proti temu učencu obsojen na 1 mesec dni zapora, razen tega pa mora plačati tudi odškodnino in stroške oškodovanemu očetu.

Radio Ljubljana

Poročila poslušajte vsak dan ob 6., 7., 12.30, 15., 17., 19. in 21. uri. Oddajo »Želeli ste — poslušajte« ob nedeljah ob 13.30 in vsak delavnik ob 13. uri. — »Gospodinjski nasveti« vsak dan ob 7.30 uri. »Kmetijski nasveti« in »Kmetijska univerza« vsak delavnik ob 12. uri. »Pregled tiska« pa vsak dan ob 6.30 uri.

Nedelja, 15. maja: 8.00 O športu in športnikih: Lovska razstava v Ljubljani. — 9.00 Otroška predstava — Fr. Feld: Manjša ko makovo zrno. 11.00 Oddaja za Beneške Slovence. 12.10 Venček slovenskih narodnih pesmi. 15.30 »Po naši lepi deželi« — Dušan Kralj: Na solinah slovenske Istre. 17.30 Radijska igra — Branislav Nušić: Sumljiva oseba.

Ponedeljek, 16. maja: 6.35 Pohorski fantje pojo in igrajo. — 11.15 Solska ura za višjo stopnjo — Oskar Hudales: Na bombažnih plantažah. 14.40 To in ono iz arhiva slovenskih narodnih pesmi. 15.30 Šolska ura za nižjo stopnjo: Bambijevi otroci (po povesti F. Saltena priredil Viktor Leljak). 18.00 Na straži: Naši letalci pod svobodnim nebom. 18.45 »Partizanski pozdravi«.

Torek, 17. maja: 6.35 slovenske narodne pesmi. 11.15 Cicibanom — dober dan! — vošči Manica Komanova. 14.40 Slovenske narodne pesmi poje Mariborski komorni zbor p. v. Rajka Sikoška. 16.00 Utrinki iz literature — V. Woolf: Gospa v ogledalu. 18.15 Slovenske narodne pesmi poje Cene Plevel, s harmoniko spremlja A. Stanko. 20.30 Radijska igra — Ivan Trčan: Vse in prazen nič (ponovitev).

Sreda, 18. maja: 6.35 Lahek spored izvaja Mariborski pihalni ansambel p. v. Draga Lorbeka. 11.45 Mladinski zbori pojo. 13.30 Ura melodij za dobro voljo. 14.30 Iz gledališč. 15.15 Na harmoniko igra Avgust Stanko. 18.00 Mednarodna radijska univerza.

Četrtek, 19. maja: 6.35 Vojvodina v narodni pesmi. 11.15 Za mlade pevce in godce. — 12.10 Zborovske skladbe Vinka Vodopivca, poje Ljubljanski komorni zbor p. v. Milka Škoberneta. 14.40 Pisan spored domačih pesmi in napevov. 16.00 Utrinki iz literature — R. R. Činčlikar: Konček svinčnika. 18.00 Zanimivosti iz znanosti in tehnike. — 18.30 Iz kolektivov za kolektive: Mladi rod raste in se uči (reportaža iz litostrojske šole). — 20.15 »Četrtkov večer« domačih pesmi in napevov — sodelujejo: Vokalni kvintet »Niko Štritof«, Veseli godci, Avgust Stanko in solisti.

Petek, 20. maja: 6.35 Pisan spored slovenskih narodnih in umetnih pesmi. 11.15 Cicibanom — dober dan! 13.30 Križem skozi operete in filme. 14.40 Zborovske skladbe slovenskih skladateljev poje zbor Slovenske filharmonije, p. v. R. Simonitija. 16.00 Za pionirje — J. Vukosavljević: Mladi piloti (radijska igrica). 16.20 »Za prijetno popoldne« (pisan spored slovenskih narodnih pesmi). 17.15 Koncert po željah. 18.30 Spoznavajmo človeka. 20.00 Tedenski zunanje-politični pregled. — 20.15 Češke in slovaške umetne in narodne pesmi poje Ljubljanski komorni zbor. 21.00 Oddaja o morju in pomorščakih. — 21.30 Igra Plesni orkester Radia Ljubljana.

Sobota, 21. maja: 6.35 Pred mikrofonom so Štirje fantje in Veseli godci. 11.45 Pesmi za naše male — Pojte z nami. 12.10 Igrajo Štirje flosarji, pojeta Mija in Stane. 14.30 Iz Uradnih listov. 16.00 Utrinki iz literature: Španske balade. 18.00 Prof. Mirko Rupel: Jazikovni pogovori. 18.15 Vesele slovenske pesmi. 20.00 Javni veseli večer Radia Ljubljana.

Iz Češnjice

SZDL in gasilsko društvo v Češnjici pri Bohinju, pripravljata veliko tombolo. Dobiček tombole so namenili za popravilo kulturnega doma v Češnjici.

Gorenjski gasilec

I. GORENJSKI GASILSKI FESTIVAL

Vsemu članstvu v zvezi s festivalom sporočamo:

1. V nedeljo 15. t. m. bo obvezna vaja za udeležbo na festivalu. Udeležba je obvezna za vse, ki bodo nastopili na glavnem nastopu: t. j. pionirska in sanitetna ekipa, člani in članice. Vaje se pričnо točno ob 8. uri zjutraj v paradnih in delovnih uniformah. Vsi poveljniki naj po prihodu na nogometno igrišče NK Triglav dajo poročilo o udeležbi dežurnemu štabu.

2. Te dni bodo vsa društva prejela obveznosti o sodelovanju svojega članstva v paradi.

3. Društva, ki so obvezna dostaviti razni material in mize ter klopi, opozarjamo da pravočasno izvršijo obveznosti. Mize s klopmi morajo biti dostavljene v Savskem logu v soboto 21. maja od 12. do 18. ure.

4. Rediteljska služba: Zveza se je obvezala, da bo sodelovala pri rediteljski službi na slavju delavske mladine 22. t. m. S tem v zvezi obveščamo vsa društva, ki so obvezna poslati reditelje, da se morajo vsi reditelji zbrati v nedeljo 22. t. m. ob 5. uri zjutraj pri gasilskem domu PGD Kranj.

Rediteljska služba za dni festivala pa bo naknadno razporejena.

5. Vsa društva ponovno vabimo, da izdelajo načrte in že v začetku tedna od 22. dalje pričnejo z okrasitvami gasilskih domov. Ponovno naročamo, da se vsi domovi kar najlepše okrasijo.

6. Plakati: Vsa društva bodo prejela tekom prihodnjega tedna plakate za festival, katere prosimo, da jih izobesite na zaščitenem vidnem mestu.

Zaključna navodila za festival bodo objavljena v prihodnji številki lista.

Pravilne rešitve prvomajske nagradne križanke

Vodoravno: 1., 34., 98. in 121. Vsem delovnim ljudem čestita ob prazniku dela Glas Gorenjske, 17. premije, 18. zajemam, 19. so, 21. kloke, 23. tumor, 24. re, 25. ork, 27. ona, 28. vod, 30. bar, 31. sod, 32. kila, 36. loka, 37. Salk, 39. uspešen, 40. nova, 42. SKUD, 44. kopen, 45. kopa, 47. LG, 49. opomin, 51. čokata, 53. lo, 54. ERO, 56. atom, 57. reta, 58. pir, 59. topo, 61. ol, 62. sr., 63. pore, 64. obesek, 66. Atenec, 68. rapir, 70. tnalo, 71. opeka, 73. uk, 75. or, 76. kosec, 79. Meta, 80. Odol, 81. skif, 83. delo, 84. ara, 85. prod, 87. obir, 89. nak, 90. ro, 91. molk, 92. sir, 94. UFUS, 96. NL, 97. ta, 101. RK, 103. puls (pulz; z = s), 105. por, 106. boa, 107. opal, 109. seliti, 111. nabor, 113. ovalen, 115. ar, 116. noti, 118. nor, 119. dren, 120. so.

Navpično: 1. visok, 2. ep, 3. mrk, 4. delo, 5. Emona, 6. Lika, 7. oje, 8. ve, 9. iz, 10. mat, 11. ljub, 12. jamar, 13. umor, 14. der, 15. EM, 16. čreda, 20. oris, 22. pretep, 24. roka, 26. klas, 28. vspon (tu je bila v križanki napaka, ker se beseda glasi pravilno vzpon), 29. dišeč, 31. sova, 33. Alko, 34. Eskim, 35. tenor, 36. lopa, 38. kupa, 40. nota, 41. dleto, 43. dotoki, 45. katran, 46. borec, 48. grob, 50. mol, 52. kes, 53. lire, 55. opereta, 58. ponosen, 60. Osaka, 63. pelod, 65. epa, 67. tak, 69. rudokop, 70. tribuna, 71. omara, 72. pero, 74. kod, 75. oko, 77. Elan, 78. Cokla, 80. orla, 82. fifi, 85. Po, 86. vir, 88. Ru, 91. maline, 92. sprana, 93. grobar (narobe), 95. srpanj, 97. tul, 99. ibon, 100. zor, 102. kal, 103. Peru, 104. Stol, 107. Oven, 108. lesk, 109. sak, 110. Ita, 112. bos, 113. ore, 114. Noe, 117. Ig, 119. dr.

SREČNI DOBITNIKI PRVOMAJSKE NAGRADNE KRIŽANKE SO:

1. nagrada — Šimunac Zdenka, Kranj, Partizanska 13 — 2.000 dinarjev;

2. nagrada — Markelj Stane, Kranj, Titov trg 9 — 1.000 dinarjev;

3. nagrada — Repanšek Anka, Mengeš, Zobna ambulanta — 500 dinarjev;

4.—6. nagrada po dve knjigi so dobili Štempihar Marijan, Voklo 58, Šenčur; Vertovšek Alojz, Kranj, Gasilski trg 5 in Tičar Marijan, Kranj, Jenkova ul. 8.

Žrebanje srečk 70. kola (plan I) državne loterije

ŽREBANJE srečk Srečke, ki se končujejo s spodaj označenimi štev.	so zadele dobitek dinarjev
00	1.000.—
50240	80.000.—
57380	60.000.—
228420	100.000.—
396360	100.000.—
537950	100.000.—
871	5.000.—
28581	80.000.—
31951	80.000.—
51451	60.000.—
51491	80.000.—
69381	60.000.—
334801	200.000.—
2	200.—
112	10.200.—
9352	30.200.—
2082	40.200.—
193672	200.200.—
263952	100.200.—
943	3.000.—
6973	20.000.—
010133	100.000.—
016733	100.000.—
105813	100.000.—
245883	100.000.—
259513	100.000.—
316363	100.000.—
554783	100.000.—
9094	50.000.—
59914	80.000.—
385	2.000.—
915	5.000.—
6655	40.000.—
7625	20.000.—
303405	200.000.—
442155	100.000.—
3376	50.000.—
041366	100.000.—
171586	100.000.—
185586	200.000.—
518276	100.000.—
540216	200.000.—
586766	100.000.—
137	2.000.—
1137	32.000.—
45637	60.000.—
256677	800.000.—
279677	600.000.—
298	2.000.—
868	2.000.—
0528	20.000.—
141258	100.000.—
357218	100.000.—
452428	100.00[illegible]
588268	100.000.—
9	200.—
659	3.200.—
0619	20.200.—
7859	30.200.—
00969	60.200.—
474239	400.200.—

OBJAVE - OGLASI

Prodam poltovorni poltonski avto »Renault« in nov električni štedilnik. Trgovina Zlato polje, Kranj.

Prodam kozolec z 12 okni, betonskim podstavkom, pokrit z opeko. Cena po dogovoru. Informacije se dobe Primskovo 192, Kranj.

Prodam stavbno parcelo v Kranju. Naslov v upravi lista.

Prodam delno dograjeno hišo s 700 kvad. m zemlje ob cesti na Golnik. Naslov v upravi lista.

Prodam kozo z mladiči, dobro mlekarico. Zaplotnik, Pivka 22, p. Naklo.

Prodam molzno kozo. Naslov v upravi lista.

Prodam kozo. Bukovnik Katarina, Hotemože 18, p. Šenčur.

Prodam dve zazidljivi parceli poleg žage »Projekt« na Kokrici. Naslov v upravi lista.

Prodam sesalec za prah znamke »Elektro Lux« v dobrem stanju in balanco »Biancki«. — Naslov v upravi lista.

Iščem prazno sobo v Kranju. Pomagam v gospodinjstvu. Naslov v upravi lista.

Iščem pastirja za planino Javornik (Storžič). Plača po dogovoru. Janko Markun, Babnivrt, p. Golnik.

Iščemo mlajšo pisarniško moč za blagajniške posle. Plača po tarifnem pravilniku. Nastop takoj. Trgovsko podjetje OZZ Kranj.

Knjigovodja(kinjo) s prakso za vodenje zadružnega knjigovodstva sprejme takoj v stalno ali honorarno zaposlitev Kmetijska zadruga Zminec, Škofja Loka. Rok prijave do 25. maja 1955.

Izjava. Glede govoric, ki jih širijo nekatere osebe v zvezi z mojim imenom in izvirajo iz časa, ko je tov. Naglič Ignac zidal svojo hišo, izjavljam, da so popolnoma neresnične in se bo tako govorjenje smatralo za kaznivo.

Opozorilo! Razprodal bom po 1. 6. 1955 vse slike (foto), šipe, okna, ogledala, ki so bila prinešena do 31. 12. 1954 v okvirjenje, popravilo, matiranje, vzorčenje, oblogo (ogledala). — Otmar Colnar, steklarstvo, Kranj.

Z dne 22. in 29. maja in za Gorenjski sejem, ki bo od 28. julija do 8. avgusta sprejmemo večje število honorarnih moči za delo v točilnicah in strežbi. Prijave sprejema »Delikatesa« do 18. 5. 1955.

Javna zahvala. Kolektiv oskrbovancev Doma onemoglih v Preddvoru se iskreno zahvaljuje delovnemu kolektivu tovarne »Sava« iz Kranja za darila ob prvomajskem prazniku 1955. — Uprava in oskrbovanci Doma onemoglih — Preddvor.

Dr. Pance Pavel se je preselil v Ljubljano. Ordinira Cankarjeva ulica 7/I od 11. do 12. ure.

Zadružna mlekarna Kranj, Čirče obvešča vse kmetijske zadruge in posestva, da je določena osnovna odkupna cena za mleko na sestanku živinorejcev 8. maja in to za mesec maj 20,5 dinarjev in junij 20 dinarjev.

Prodam 2 ovci. Kranj, Labore 40.

Ugodno prodam kompletno leseno ogrodje za hišo 9.5x9.5 m. Zupanc, Kranj, Savski breg 13.

Pridno in pošteno gospodinjsko pomočnico, tudi za delo na vrtu, **sprejmem takoj.** Naslov v upravi lista.

Kmetijska zadruga Smlednik **išče** dobro trgovsko poslovodkinjo. Nastop takoj. Ponudbe poslati na Kmet. zadrugo Smlednik.

Kupim stroj za mešanje in grabljenje sena (kombiniran) ali zamenjam za protivrednost. Podpisana **Čimžar Frančiška,** stanujoča Sp. Brniki 39, preklicujem vse, kar sem žaljivega in obrekljivega izrekla proti Fajfar Francu in njegovi ženi, oba stanujoča Sp. Brniki 36. — Čimžar Frančiška.

Iščem sobo v centru ali v bližini Kranja. Ostalo po dogovoru. Ponudbe poslati na upravo lista.

Kmetijska zadruga Naklo prodaja na javni dražbi, katera se bo vršila dne 19. maja 1955 ob 8. uri zjutraj pri Zadružnem domu v Naklem: 1 kom čistilnik žita, 1 kom bencinski motor 10 KS, 1 kom kosilnica »Pobeda«, 1 voz za kosilnico, 1 kom prebirač za krompir, 2 kompletni garnituri za kultivatorje, 1 kom sejalnice za koruzo, 1 kom brzoparilnik, več elektromotorjev, okna za tople grede, razni deli za kosilnice in razno orodje.

Srednja tehniška tekstilna šola (prej Tekstilni teknikum) v Kranju že sedaj sprejema prijave novih dijakov za šolsko leto 1955/56. — Pogoji: dovršena nižja gimnazija ali osemletka, dokončana industrijska ali vajenska šola sorodne stroke. Sprejemni izpiti bodo 27. junija in 13. septembra t. l. — Na pismeno prijavo (s priloženo znamko), bomo kandidatom poslali podrobnejša pojasnila o ustroju šole, o stanovanju in preskrbi v Dijaškem domu, o osnovi sprejemnega izpita in o dogovoru s tekstilnimi tovarnami zaradi štipendiranja. Svetujemo, da se prijavite pismeno ali osebno čimpreje, da zagotovimo mesto. — Ravnateljstvo.

RAZPIS

Delavcem in delavkam v industriji in kmetijstvu, ki so aktivni politični delavci in si žele razširiti svoje politično znanje, sporočamo, da se bo

novi tečaj Politične šole pri CK ZKS

začel 1. septembra 1955 in bo trajal 5 mesecev.

Prijave z osebnimi podatki, s podatki o dokončanih šolah in tečajih, o stažu in funkcijah v političnih organizacijah, o osnovnem poklicu, zaposlitvi in višini mesečnih prejemkov pošljite do 20. junija t. l. na upravo Politične šole pri CK ZKS, Ljubljana, Parmova 37/II trakt, tel. 23-981 int. 206, hkrati pa tudi na svoj okrajni komite ZKS. Šola ima internat. Podrobnejše informacije dobite na upravi Politične šole ali okrajnemu komiteju ZKS svojega okraja.

UPRAVA KOMUNALNIH PODJETIJ V ŠKOFJI LOKI

razpisuje

mesto finančnega knjigovodja z najmanj 5-letno prakso v finančnem knjigovodstvu gospodarskih organizacij. Plača po tarifnem pravilniku. Ponudbe poslati z opisom dosedanjih zaposlitev na gornji naslov najkasneje do 25. maja.

Kino

Kino »Storžič«, Kranj: 13.—15. maja italijanski film »Bandit Mussolino«. Predstave v petek ob 16. in 18. uri, ob 20. uri film »Vojna Gauča«, v soboto ob 16. in 18. uri, predstava ob 20. uri odpade. V nedeljo ob 16., 18. in 20. uri.

Letni kino »Partizan«, Kranj: 13.—14. maja italijanski film »Bandit Mussolino«. 15.—17. maja jug. - norveški film »Krvava pot«.

Kino »Svoboda«, Stražišče«: 14. in 15. maja argentinski film »Vojna Gauča«. Predstave v soboto ob 18. uri, ob 20. uri predstava odpade, v nedeljo ob 16., 18. in 20. uri. Matineja: 15. maja ob 10. uri »Bandit Mussolino«. 15. maja ob 14. uri amer. kavbojski film »Ob Veliki Ločnici«.

Kino »Krvavec«, Cerklje: 14. in 15. maja francoski film »G. Hulot na počitnicah«. Predstave ob sobotah ob 20. uri in ob nedeljah ob 16. in 18. uri.

Kino Naklo: 15. maja ameriški barvni film »Veliki Caruso«. 20. in 21. maja mehiški film »La Malquerida«. Predstave ob petkih ob 20. uri, ob sobotah ob 20. uri in ob nedeljah ob 18. in 20. uri.

FINO PERILO zahteva še prav posebno skrbno nego. OVEN terpentinovo milo in OVEN milni prašek sta najboljša prijatelja slovenskih gospodinj, ker pereta snežno belo, temeljito in varujeta perilo pred trganjem.

„Jenkova kasarna" in „Šenkova hiša"

spomenika preteklosti Jezerjanov

Jezerska dolina je bila obljudena že v 12. stoletju. To pričajo stara poslopja, poseono še dve stari hiši in cerkvi.

Napotil sem se po stari kolovozni poti na Zg. Jezersko, kjer sem zvedel, da je tam še dobro vidna kultura Jezerjanov na starih kmečkih poslopjih. Pri Jenkovih sem se seznanil z go-

»Jenkova kasarna«

spodinjo in gospodarjem tamkajšnje kmetije ter ju naprosil, da bi mi razkazala starinsko trinadstropno stavbo — »Jenkovo kasarno«.

Najprej smo si ogledali zunanjost. Hiša je bila pravi velikan za tiste čase. Presenetil me je zlasti veliki, 15-metrski balkon na vzhodni strani. Zidovje — zidana je do prvega nadstropja, naprej pa je lesena — je že razpokano. Poleg tega poslopja so še druga — starejša od sto let.

Nato smo stopili skozi velika vhodna vrata v pritlične prostore, kjer je bila prostorna družinska soba, ki pa se sedaj uporablja za gospodarske namene. Dobro je ohranjena kuhinja, a ta se danes več ne uporablja. Po vhodnih vratih, sosednje sobe kuhinje, je videti, da je morala biti tu samska celica za jetnike. V pritličju je še klet, ki ima tudi dobro ohranjen lesen strop. V prvem nadstropju je znamenita ječa, v kateri so bile do nedavnega v zid vdelane verige. Na stenah so vidni napisi v nemščini in v latinščini. Poleg napisov so še letnice 1573 in 1575. Strop je popolnoma preperel. V tretjem nadstropju — podstrešju — ni nič znamenitega. Streha je že vsa preperela tako da sem videl nad seboj sinje nebo.

Poslovil sem se ter se napotil do druge zgodovinske stavbe — »Šenkove hiše«. Tudi ta stavba je danes zaščitena od Etnografskega zavoda v Ljubljani. Zgrajena je bila takrat kakor »Jenkova kasarna« — leta 1521, vendar domnevamo, da je verjetno še starejša. Hiša je pritlična z veliko vežo v sredi. Grajena je iz surovega kamna in ima zelo debele zidove, saj so zunanji zidovi široki 80 cm, notranji pa 60 cm. Po oboku sodeč, je to starogermanski slog. Razveseljivo je tudi tu ohranjena velika kmečka kuhinja s prostornim ognjiščem in starim svinjskim kotlom. Kadar so v kuhinji kurili so obenem ogrevali tudi spalnico in družinsko sobo, tako so torej že tedaj mislili na koristno porabo goriva. Pogledal sem nekdanjo družinsko sobo, ki ima tipičen lesen strop. V ozadju hiše je stara freska — beg v Egipt in nosi letnico 1764. Domneva se, da je bila hiša »Šenk« uradna pristava »Kasarne«. Lastnik obeh hiš je bil takratni grof, pozneje pa je prišlo to posestvo v last nekega samostana.

Zapustil sem gostoljubnega stanovalca in sklenil, da pogledam še malo v zgodovino jezerske doline.

Čas, v katerem je voda odtekala, oziroma čas, ko se je kotlina napolnila s kamenjem, peskom in blatom, se ne da točno določiti. Trajalo je lahko stoletja in še več.

Geolog dr. Friderik Feller, ki je leta 1886 raziskoval dolino, je po zaključenem delu izjavil, da na Zgornjem Jezerskem ni bilo poprej nobene ravnine, ampak le bolj odprta globoka dolina. V to dolino je, ob nevihtah in zemeljskih potresih, iz Kočne prigrmelo vse polno zemeljskih plazov. Ti so zaprli odtok jezera. Kmalu pa so ponavljajoči se plazovi zasuli dolino — jezero. Omenjeni geolog je nabral pri svojem delu vse polno žuželk, katere je dobil iz razbitega kamenja. Med njimi je bilo največ polžev, ki jih je poslal muzeju na Dunaju.

V dobi turških napadov so se ljudje preživljali le z živežem, katerega so pridelali doma in se oblačili v platno, tkano z njihovimi rokami.

V letu 1775 je kupila nemška rodbina Fneks ob državni cesti zemljišča in na njih sezidala tri fužine. V njih so vlivali železo za izvoz predvsem za Italijo in Trst. Lastniki teh družb so sčasoma kupili na Spodnjem Jezerskem 7 najlepših hiš s posestvi. Te hiše so podrli, čez vse posestvo zasadili gozd, v njem pa zaredili divjačino za nemške lovce. Ta posest je obsegala 3000 ha zemlje. Pozneje je lastnik gozdove prodal češki grofici Lamezan. Fužine so sčasoma propadle, namesto njih so zrasle žage.

Leta 1856 na večer Šmihelske nedelje, se je odtrgal oblak nad Jezerskem. Lilo je tako močno, da je voda z vso močjo drla po grapah in s seboj nosila gramoz, blato, kamenje in celo drevesa s koreninami vred. Tako je za več metrov zasula vodotoč in se razlila po njivah in travnikih. Na posestvu Ant je neki hlapec branil bregove potokov, vendar so ga drugi dan našli mrtvega v pesku in blatu. Vožnja po cesti je bila za dolgo prekinjena, saj je bila cesta brez mostov in vsa razrita.

Leta 1850 se je začela na Jezerskem prva trgovina z lesom. Le-ta je posebno zaživela v času, ko so dogradili železnico iz Ljubljane v Trst. Nekateri takratni kmetovalci so se trgovine resno oprijeli, si najeli skladišča lesa v Ljubljani in celo v Trstu.

Od tedaj dalje so začeli prebivalci Jezerskega drvariti. In to je še danes njihov glavni vir dohodkov poleg kmetijstva . . .

Martin Dolinšek

Štirikrat dvojčki

Zaradi enega samega, čisto majhnega, neznatnega zemljana z dvema igračkastima ročicama (skoraj vse drugo je zamotano v pleničke) je včasih pri družinah vse narobe in na glavi. No, če to pomnožimo z dva, dobimo dvojčke. In to srečo sta v šestih letih štirikrat zaporedoma doživela zakonca Scully v ameriški državi (kje pač drugje!) Pennsylvaniji. K sreči so to enojajčni, delno pa dvojajčni dvojčki, da jih more mati ločiti. (Enojajčni so pogostejši in izhajajo samo iz ene oplojene jajčne celice; so vedno istega spola in zelo podobni tako na zunaj, kakor tudi po duševnih lastnostih. Dvojajčni dvojčki se razvijejo iz dveh oplojenih jajčnih celic. So precej redkejši in 50 odstotno tudi različnega spola. Ker imajo samo polovico skupnih podedovanih lastnosti, so sicer podobni kot bratje in sestre, včasih pa na zunaj prav ničl) To se je zgodilo nakljub vsem znanstvenim trditvam, da mati dvojčkov s 95% verjetnostjo ne bo dvojčkov rodila ponovno. Tudi v obeh družinah zakoncev niso doslej nikjer bili rojeni dvojčki. Tu torej vsa današnja znanost odpove.

Vrla mati štirih dvojčkov Betty je stara šele 31 let in je radovednim novinarjem povedala tole: »Biti mati dvojčkov je samo pol tako težko, kakor si ljudje običajno predstavljajo. Če odštejemo 84 steklenic in 250 plenic na teden, ni z dvojčki dosti več posla kot z enim otrokom. Od tretjega leta dalje pa mi je celo laže. Dvojčki se skupaj igrajo, si delijo igračke, a se počasneje uče govoriti, ker niso navezani na razgovore z odraslimi ali starejšimi bratci in sestricami in nimajo vzpodbude za učenje. Včasih morajo tudi čakati, da pridejo pri igri na vrsto. Kljub temu pa so prav tako prebrisani in inteligentni, zdravi in nepridipravi, kot so tudi drugi »običajni otroci!«

Basen o vljudnosti

Družba ježevcev se je v mrzlih jesenskih dneh stiskala skupaj, da bi drug drugega obvarovali pred zmrznjenjem. Toda kmalu so prebridko občutili, da jih bodice neusmiljeno zbadajo in so se spet razmaknili.

Čim jih je potreba po toploti spet pripeljala skupaj, se je ponovilo zopet tisto drugo zlo . . . Tako so se ježevci prerivali sem in tja med obema nesrečama, dokler niso našli tiste znosne razdalje, da so mogli najbolje vzdržati.

In to razdaljo so imenovali: vljudnost in dobre manere!

Hudomušne ISKRICE

Temeljiti občinski možje. Nenavadno vztrajnost in temeljitost, pa tudi skrb za svojo občino in njene probleme so brez dvoma pokazali občinski možje v vasici Hesdin v severni Franciji: po dvanajsturnem posvetovanju je občinski odbor sklenil, da bo za ribnik v otroškem vrtcu preskrbel — dve žabi.

Dobro izbrano mesto. Vse članice ženskih društev v nekem kraju Zapadne Nemčije so se zedinile, da bo vsakoletni kongres žena v letu 1955 v Horneburgu v — gostilni »Zmajeva hiša«.

Star in izrabljen. Države Južne Amerike, zlasti Brazilija, so znane, da je tam nogomet v ospredju vsega zanimanja. Dobri nogometaši so dragocenejši in dražji od popra in so mnogokrat tudi predmet denarnih špekulacij. V časopisu Clarin v Buenos Airesu je bil nekoč sledeč oglas: »Nogometnega fenomena (nenavadno izvrsten nogometaš) Valterja Gomeza oddamo za 5 milijonov pezosev. Ponudbe na nogometni klub River Plato.« To ne bi bilo nič strašnega, če tiskarski škrat ne bi zakrivil, da je oglas prišel v rubriko »Prodaja starega in izrabljenega blaga«.

ZANIMIVOSTI

MEHANSKE ROKE ZA ATOMSKE STROKOVNJAKE

Ameriški strokovnjaki so izdelali posebne mehanske roke, katerih se poslužujejo uslužbenci, ki imajo posla z nevarnim radioaktivnim materialom in lahko z njimi opravljajo tudi najnevarnejše operacije, čeprav so od njih oddaljeni tudi po več metrov. Rokovanje s temi velikanskimi mehanskimi rokami, ki so dolge več kot sedem metrov je zelo preprosto, kljub temu pa z njimi lahko uslužbenci pišejo tudi najmanjše in najbolj natančne podatke.

NAJVEČJA HIDROCENTRALA V AFRIKI

Pred kratkim so v Bil El Uidanu v francoskem Maroku spustili v pogon največjo hidrocentralo v Afriki. Ta hidrocentrala bo sama proizvajala letno toliko električne energije (200 milijonov kilovatnih ur) kot so jo doslej vse elektrarne v Maroku, ali tretjino energije, kolikor jo proizvaja letno največja francoska hidrocentrala na reki Roni, Donser - Mondragon. Nad jezom nove hidrocentrale pa je nastalo veliko jezero s 700 kvadratnimi kilometri površine.

NAJVEČJI KOS URANOVE RUDE

Največji kos uranove rude, kar so jih našli do danes ima obseg 60 centimetrov in je dolg 47,5 centimetrov ter tehta 46 kilogramov. Vsebuje 80 odstotkov urana in ga cenijo na približno milijon dinarjev. Sestoji iz uranskega dioksida in uranskega trioksida ter vode. Ta največji kos uranske rude so za nekaj časa razstavili v ameriškem muzeju za prirodno zgodovino v New Yorku.

ŠEST DEBELIH KNJIG O BOLHAH

Pred kratkim je nek angleški časopis objavil, da je poznana angleška znanstvenica in entomolog Miriam Rotchield Lain zaključila z neobičajnim znanstvenim delom - študijem o življenju bolh, kar predstavlja njeno življenjsko delo. Življenje bolh je napisala v šestih debelih knjigah, ki obsegajo skupaj več kot 4000 strani. Miriam je neprenehno v krogu bolh in jih vsakodnevno raziskuje do najmanjših potankosti.

Za kratek čas

RIBIŠKA

»Hudimana, še takrat, kadar kaj ujamem, ne smem nesti domov.«

1

Že dobro uro sta čakala skrita med vrbjem. Mračilo se je in zarja, odbijajoča se od gladine jezera, je počasi ugašala. Levo od njiju je utonil v sivino Celovec.

Bila sta nestrpna. Rosite — tako je bilo ime dekletu, ki sta ga pričakovala — še ni bilo. Pred mesecem sta jo spoznala in obljubila jima je, da ju reši ujetništva in popelje do partizanov.

Včeraj sta ji izročila perilo, brivski pribor, skratka vse, kar bosta potrebovala v partizanih. Vsaj tako sta menila. Rosita je dejala, da bo zaradi lažjega pobega zanesla njuno prtljago do Jesenic, kakih trideset kilometrov oddaljenega kraja za gorami, črtajočimi se na jugu.

— So tam že partizani? — sta jo vprašala.

— Da. V bližnjih hribih, — je odgovorila. — Počakajta me jutri ob mraku med vrbjem ob jezeru. — Potem je šla, kajti zagledala je kmeta, pri katerem sta ujetnika delala.

Vrnila sta se kakor vsak večer v taborišče. Nikomur nista zaupala, da bosta jutri — to je danes — pobegnila. Legla sta na pograd. Zaspati nista mogla. Vse preveč ju je razburjala misel na beg. Šele proti jutru sta zatisnila oči, a ju je kmalu vrgel iz spanja rezek pisk piščalke dežurnega stražarja.

Pohitela sta z drugimi ujetniki na zborno mesto pred barako, pred katero so se v dvored uvrščali »jonnyji«; tako so pravili Nemci angleškim ujetnikom. Tisti, ki so bili v ujetništvu že več let — in John Cowley in Irwing Emerson sta bila — so se uvrstili v posebno vrsto. Nemci so ju ujeli, ko so razbili angleško vojsko pri Narviku na Norveškem. Romala sta skozi vrsto ujetniških taborišč — od Osla, Hamburga, Berlina, Gdanska, Leipziga, Dunaja — dokler ju niso pred meseci poslali v to taborišče blizu Celovca.

Ujetniki so stali v pozoru. Komandant taborišča, na eno oko slepi Nemec z zaraslo brazgotino na obrazu, katero mu je napravil drobec ruske granate, je določal skupine za delo v taborišču, vrsta s starimi ujetniki pa se je na komando obrnila in odkorakala proti izhodu. Stražar, zaspan kakor vsako jutro, je spremljal ujetnike in jih razdelil po bližnjih kmetijah, kjer so delali do večera.

Tako je mineval tudi ta dan. John Cowley in Irwing Emerson sta delala na polju. Gospodar je popoldan odšel v Celovec. Ujetnika sta se večkrat ozirala po soncu, a to je bilo kakor prikovano na nebo in se ni hotelo nagniti k zatonu. Vsaj tako se jima je zdelo. Končno se je le jelo nagibati k hribom na zahodu.

Previdno sta z očmi preletela polje proti kmetiji. Hiša je samevala med sadovnjaki. Na pragu ni bilo nikogar.

Spogledala sta se in motiki sta jima padli kar sami iz rok. Kmalu sta bila med vrbjem. Minute so minevale počasi, še bolj počasi, kakor je mineval dan. Rosite, plavolasega dekleta, ki ju je pred mesecem nagovorila, še ni bilo. Takrat sta jo imela sprva za Nemko. Kmalu pa je John, ki je pred vojno študiral germanistiko, opazil v dekletovi govorici tuj prizvok, neko mehkobo, ki je značilna za Slovane. Tako nekako so govorili domačini v bližini Gdanska, tistega Gdanska, ki ga je pred petimi leti uporabil Hitler kot vzrok za začetek svojih osvajalnih pohodov po Evropi.

John se ni motil. Dekle je kmalu povedalo, da je Slovenka.

— Slovenka? — se je začudil John. O Slovencih je le malo vedel. Poznal je le nekega profesorja, ki je predaval na njihovi univerzi. Da! Doktor Lavrin! On je bil Slovenec. Preštudiral je njegov esej o nemškem pesniku in filozofu Nietzscheju, nihilistu in sanjaču o nadčloveku, tistem Nietzscheju, ki je s svojimi citati oplodil nacistično ideologijo o »herrenvolku«.

Še večkrat so se potem srečali Rosita, Irwing in on. Iz teh srečanj se je porodila misel na beg. In zdaj jo čakata že dobro uro, skrita med vrbjem ob jezeru. Nje pa še ni. Mrači se že in čez kake pol ure bo prišel stražar po ujetnike. Tudi kmet se lahko vsak hip vrne iz Celovca in ju pogreši.

Vedno bolj sta bila nestrpna.

Kaj če je ne bo?

Tedaj sta na poti ob jezeru zaslišala korake. Težki okovani čevlji so enakomerno drseli po pesku. Nenadoma so se ustavili.

Ujetnika sta se zdrznila. Bila je orožniška patrulja.

Neslišno sta legla na zemljo in se stisnila h koreninam vrb. Živci so drgetali.

Orožnika sta se nekaj menila, vendar John in Irwing nista razločila besed.

Nenadoma ju je spreletela groza. Z nasprotne strani sta začula šum drobnih korakov, ki so se pri orožnikih ustavili.

John je skozi veje opazil Rosito. Ni bila sama. Z njo sta bili še dve neznani dekleti.

Med glasove orožnikov so se vpletli dekliški glasovi. Ujetnika sta se molče spogledala. Oči so govorile:

— Izdana sva. Rosita naju je izdala. Agentka gestapa je.

Udi so jima postali nenadoma težki, kakor da bi bili iz svinca. Tako jima je bilo, kakor je človeku v grozljivih sanjah. Rad bi ubežal pred strahotnimi postavami, pa ne more. Šele ko se prebudi, mu odleže.

To pa, žal, niso bile sanje, marveč resnica. Dobrih dvajset metrov od njiju so bili orožniki, Rosita in neznani dekleti. Tako nemočna, kakor v teh sekundah, nista bila še nikoli. Tudi spomin jima še ni nikdar deloval tako bliskovito. Vsa srečanja z Rosito so oživela pred njima.